БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

11-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД YНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№70 (10438) | 1964 оной мартын 22, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...ҮДЭЛМЭРИШЭД, ...үдөө ажахые хүгжөөлгэдэ хам оролсоёл!

...муннс партиимнай Цент... Комитедэй февралиин ...хүдөө ажахые ашаг ехэ... ...жо, арад зоноо эдеэ хоо... ...ээр дүүрэн хангаха та... ...н хүндэтэй, харюусалга... ...рилго табиһан байна. Энэ ...ые бэелүүлхын тула хүдөө ... хими, уһалуури, комп... ...оньһожоруулга үргэноор ...хэрэгтэй байһан тухай ...Н. С. Хрущевой тус Пленум ...хэлэһэн үгэ соо онсо тэм...дэнэ.

...өө ажахые түргөөр ашаг ...болгохо гээшэ гансахан ..., совхозуудай хүдэлмэри... ...түйлаха бэшэ, харин бүхы ...ной, тэрэ тоодо промыш... ...иин хүдэлмэришэдэй, ту... ...ха нангин хэрэг болоно. ...жалнүүдтэ городой хүдэл... ...н ангиин зүгһөө хүдөөгэй ...адта бага бэшэ туһаламжа ...дэг байгаашье һаа, му... ...хими, комплексно оньһожо... ...н үргэноор хэрэглэгдэхэ ...байхада, шефскэ туһалам... ...үргэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ...бэ. Юуб гэхэдэ, промыш... ...предприятинуудай мэргэ... ...хүдөө ажахые ашаг ехэ... ...хүгжөөхэ эдэ зорилго... ...бэелүүлгэдэ илангаяа ...скэ талаар шухала туһа... ...хүргэхэ, өөһэдынгөө хү... ...ин баян дүй дүршэл дам... ...үгэжэ шадаха бшуу.

...нкэй ордено локомотив... ...һабарилгын заводой хү... ...шэд хүдөө ажахые хүг... ...түлөө тэмсэлдэ хабаа... ...талаар республикынгаа ...ленностиин бусад пред... ...нуудта һайн жэшээ ха... Март һарын эхеэр ...эй хүдэлмэришэд эконо... ...талаараа һула колхоз, ...удые гээгдэлһээнь гарга... ...тула шефскэ туһаламжаяа ...хэ уряатайгаар республи... ...промышленностиин бүхы ...ришэдтэ хандаа һэн. ...өө ордено заводой хүдэл... ...д шефтээ абаһан Яруунын ...ениин «Комсомольский», ...н совхозуудта хүргэдэг ...жаяа бүри үргэдхэхэ юм. ...ууд болон заводой партий... ...рофсоюзна организацинууд ...одо шефскэ туһаламжаар ...хүдэлмэриин хараа ту... ...жа, тэрэнээ бэелүүлжэ ...Хэрбээ үнгэрһэн жэлдэ ...хэрэгсэл, зэр зэмсэгүүд ...болдогдэжэ эльгээгдэдэг ...һаа, мүнөө совхозуудай ...н, малай фермэнүүдэй хү... ...ридэ бодото туһаламжа ...нэ. Илангаяа ажал ехэ... ...хүдэлмэриие оньһожоруулха, ...түргэдхэхэ хэрэгтэ онсо ...ал хандуулагдана.

...хэмжээ ябуулганууд шеф... ...туһаламжа үргэдхэхэ талаар ...шын алхамууд болоно. Гэ... ...шефскэ туһаламжа үргэд... ...асуудалда республикымнай ...ышленностиин олохон пред... ...тинуудта онсо анхарал ...лаглагданагүй.

Хүдөөгэй гээгдэнги ажахынуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө туһэ нэмэри яһала оруулжа шадаха промышленна предприятинууд, колхоз, совхозуудтай хаяа хадхан һуудаг Загарайн промышленно-үйлэдбэриин зонодо техническэ һайн баазатай леспромхозууд, модоной комбинадууд бии гээшэ. Теэд эндэхи парткомой хүтэлбэрилэгшэд партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй тогтоолые бэелүүлгэдэ ямараар хабаадалсаха байһанаа үшөө хүсэд тодорхойлоодүй байһаар. Тиимэһээ предприятинуудтань шефскэ туһаламжын асуудалаар ямаршье хубилалта болоогүй, урдынхяараал үнгэржэл байна. XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозые шефтээ абаһан Хандагатайн леспромхоз, «Гигант» колхозой шеф—Шулуутайн леспромхоз болон бусад хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ хаба шадалаа тобойсо харуулмаар предприятинууд бии. Теэд эндэхи леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна организацинууд шефскэ туһаламжаар үнгэрһэн жэлэйнгээ үрэ дүнгүүдые мүнөө болотор тооложол һууһаар.

Хүдөөгэй ажалшадта туһалха хүндэтэ хэрэгые хэрэгсээхэгүй ушар мүн Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта, Байгалай, Баргажанай леспромхозуудта үзэгдэнэ. Эдэ предприятинууд колхоз, совхозуудта туһалха талаар саарһан дээрэ зохёогдоһон хооһон түсэбһөө ондоо ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Партийна организацинуудайнь суглаан дээрэ тус асуудал нэгэтэ бэшэ хэлсэгдэһэн байна. Теэд мүнөө болотор шефтээ абаһан ажахынуудтаа нэгэшье хүниие эльгээгээгүй байһаар.

Шефскэ туһаламжа саг зуурын хэрэг бэшэ. Хаана, ямар предприятиин партийна, профсоюзна организацинууд тус асуудалда ходо анхарал хандуулжа байнаб, тэндэ хараалагдаһан түсэб һайнаар дүүргэгдэжэ, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулагдана, наука, техникын түйлалта хүдөө ажахыда үргэноор хэрэглэгдэнэ. Энэ талаар цемент-шиферэй заводойхидой Кабанскын совхоздо таһалдалгүй хүргэдэг туһаламжа бүгэдэндэ һайн жэшээ боложо үгэнэ.

Хабарай тарилгын эхилтэр богонихон саг үлэбэ. Тараан болон мал ажал дээрэ хими нэбтэрүүлхэ, уһалуури үргэноор хэрэглэхэ зорилгын табигдаад байһан энэ үедэ хүдэлмэришэдэй шефскэ туһаламжа тон шухала болоно. Тиимэһээ предприяти бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна организацинууд эдэ үдэрнүүдтэ хүдөөгэйнгөө ханинартай холбоо барисаагаа һэргээжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохын түлөө хүсэ шадалаа нэгэдүүлхэ байна.

Түрүүшын квартал дүүрэхэеэ байна ҮЛЭҺЭН ҮДЭРНҮҮДТЭ ҺҮ ҺААЛГА, ТУШААЛГАЯА ЭРИД ХУРДАДХАХА!

Улаан туг далбаһаар

1964 ондо 9100 центнер һү абахын түлөө тэмсэе! Иимэ уряа лозунгнууд Загастайн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой клубта, правленидэ, малай фермэнүүдээр хаа хаанагүй үлгөөтэй харагдана.

Һү һаали дээшэлүүлхэ тушаа тодорхой зорилгонуудай табигдаад байхада, ажалшан бүхэн хубитаяа оруулалсахые оролдоношье гээшэ. Арбузово тосхондо байрладаг артелиин 1-дэхи комплексно бригадын үүлтэртэ үнеэдэй һаалиин фермын хүдэлмэриие үнинэй зоотехник Цамсарай Бадмацыренович Очиров эрхилдэг юм. Энэ нүхэрнай ажалаа бүтээсэтэйгөөр эмхидхэнэ. Мүнөө үбэл хэды шэмэрүүн хүйтэнэй үзэгдөөшье һаань, тус гүүртынхид һаалияа зааханшье доошолуулаагүй. Январь—февраль һарануудта түсэбынь үлүүлэн дүүргэгдэжэ, колхозойнгоо правлени, партийна комитедэй дамжуулгын Улаан туг бүхөөр барижа ябана.

Үнгэрһэн февраль һара соо фермэдэ түсэбһөө гадуур 2800 гаран килограмм һүн һаагдаа. Даалгабариин ёһоор 10 мянган килограмм һүн һаагдаха аад, хамта 12821 килограммда хүргэгдөө бшуу. Энэ һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 140 литр һүн һаагдаһан байха юм. Тиигэжэ үүлтэртэ фермынхид оролдосо үүсхэлтэйгөөр ажаллажа, хоёр һарын турша нёдондоной энэ үеынхиһөө һаалияа 4 мянга шахуу литрээр ехэдхэжэ шадаа.

Фермын олон һаалишад социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Үнгэрэгшэ һарын дүнгөөр залуу һаалишан Екатерина Бадмаева мүрысөөндэ илажа гараа. Тэрэ даадаг үнеэдээ зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалжа, үнеэн бүриһөө 153 литр һү һаагаа гэхэ гү, али даалгабаряа 104 процент бэелүүлээ. Екатерина мүнөө хэнһээшье дутуугүйгөөр ажаллана. Март һарын түрүүшын арбан хоногто даалгабаряа баһал үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдэ эндэхи түрүүшүүлэй нэгэн Хубисхал Санжиева үнгэрһэн һарада үнеэн бүриһөө 149 литр һү һаажа, мүрысөөндэ түрүүлэлсэжэ ябана. Һаалишад Ольга Цыренова, Д. Очирова, Д. Лубсанова болон бусадууд ажал дээрээ шалгарна.

Мүнөө үбэл ниитын мал тиимэшье элбэг тэжээл дээрэ байлгагдаагүй. Хэды бэрхэшээлтэй сагай үзэгдэбэшье, эндэхи малшад үбһэ тэжээлээ малдаа бүйлүүлэн эдюулнэ, гамтайгаар гаргашална. Үнеэдээ зүбөөр харууһалхые оролдоо. Үбэлэй хүйтэн үдэрнүүдтэ үнеэд бүлеэн уһаар уһалагдажа, тэдээндэ рационой ёһоор комбинированна тэжээл үгтэжэ байгаа юм. Бүйлүүлагдажа амталагдаһан һолоомо үнеэдтэ үдэртэ хоёр дахин үгтэнэ. Тиимэ бүйлүүлагдамал тэжээлдэ ганса һолоомо бэшэ, харин талха тарянай зүйл, дабһа, карбамид гэхэ мэтэ ородог. Иигэжэ бэлэдхэһэн тэжээлые һаалиин үнеэд амтархан эдидэг, һү ехэтэй болодог.

Һаалишадай хүдэлмэриие һайшаахын хажуугаар малшан Борис Кадыров тухай хэлэлтэй. Энэ нүхэр фермэдэ ажаллажа байхадаа үнеэдые хододоо бүлеэн уһаар хангажа байгаа.

Колхозой правлени, партийна организаци һаалишад, малшадые зохихо байра байдалтай болгонхой. Эндэхид сүлөөтэй сагтаа газетэ уншажа, радио шагнажа байдаг. Үе үе болоод фермэдэ агитаторнууд ерэжэ, малшадай дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри ябуулна.

Коммунис ажалай нэрэ солодо хүртэхын түлөө тэмсэжэ байһан эндэхи коллектив КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй танилсажа, урма зоригоо бүришье бадаранги.

С. Шарапов.

1

Хэлэһэндээ хүрэнэ

Үбэлжэлтые эмхитэй үнгэргэхэ, малайнгаа ашаг шэмые зааханшье хороохогүй гэһэн зорилго Аха нютагай малшад урдаа табиһан юм. Мүнөө жэлдэ илангаяа «Коммунизм» колхозойхид ажал хүдэлмэрөө һайнаар эмхидхэнэ.

Үнгэрэгшэ январь, февраль, март һаранuудта артелиин һаалишад бүриншье һаа оролдосотойгоор хүдэлжэ, һү һаалгаар нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые дүүргэхэ дүтэлэнхэй. Ажал дээрээ үлгэр жэшээ харуулагшадшье олошорно. Эндэхи түрүү һаалишад Х. Шобоева, С. Гармаева, С. Хумаева гэгшэд һарынгаа даалгабариие 110—114 процент бэелүүлнэ. Тиихэдэ В. Убушеева, А. Гармаев, Х. Жужаева, С. Хандакова гэгшэд түрүүшүүлһээ гээгдэнэгүй. Тэдэнэр һү ехээр һаахын тулада тон түрүүн малаа шадамараар харууһалдаг, саг соонь эдеэлүүлжэ байдаг. Нёдондо үбһэ тэжээлэй багаар бэлдэгдэһэншье һаань, малшад тэрэнээ гамтайгаар гаргашалдаг, бүдүүн тэжээлые бүйлүүлэн үгэдэг юм. Жэшээлхэдэ, бүйлүүлагдаһан тэжээл соонь аарса, гурил, дабһа гэхэ мэтэ холигдоно.

Энээнһээ гадна, фермэ дээрэнь ажалай гурим наринаар сахигдадаг. Һаалишад үглөөнэй үүр сүүрээр ажалдаа гараад, үдэшын харанхы болотор хүдэлнэ. Малайнгаа хото хорёо үдэр бүри сэбэрлэжэ, үнеэдээ хаһа соонь һаажа байдаг заншалтай. Гадна нарай тугалнууд баһал һайнаар харууһалагдана. Һаалишад бүхэнэй харууһалдаг тугалнууд томонууд, нэгэшье толгой үхэл гарзада ороногүй. Шадамар хүнэй гараар түлжүүлэгдэһэн тугалнууд гүрэндэ тушаагдаха үе болотороо 300—350 килограмм шэгнүүртэй болоно.

Колхозой правлени, партийна организаци малшадай эрилтые хододоо анхаржа, тэдэнние ажалдань урмашуулдаг. Магтаалтай оролдосотойгоор ажалладаг хүнүүд ажалай нэмэлтэ түлбэри абаха болоо. Иигэжэ Аха нютагаймнай түрүүшүүл КПСС-эй ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые ажал хэрэг дээрэнь бодотоор бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэл оролдолгоёо гаргана.

Д. Дугаров,
хүдөө бэшэгшэ.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо

Партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын, артелиингээ ажахые ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхын түлөө Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд үсэд шангаар оролдожо байна. Колхозой малшад, механизаторнууд, луговодуудтайшье уулзахада, бултадаал ажалай эдэбхи үүсхэлтэйнүүд.

1-дэхи зураг дээрэ 73 наһатай колхозник Ж. Д. Гэлданов амаржа хэбтэдэггүй, харин артелиингээ 300 гектар сэбшэлэн даажа абаад, үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхээр оролдоно. Мүнөө уһанай ябаха һубаг заһажа байна.

2-дохи зураг дээрэ механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалай хэшээл. Колхозой главна инженер-механик Н. Ж. Лодоев (зүүн гарһаа) хонишод Вербенко, С. Шигин гэгшэдтэ тракторай оньһонуудые заажа байна.

3-дахи зураг дээрэ колхозой эрхим тугалшан А. Б. Сультимов тугалнуудтаа хэмэл һү уулгана. Мүнөө 33 тугал харууһална.

А. КУРТИГАЙ фото.

3

2

Колхозникуудай ажалай намтар хаана бэшэлтэйб?

...алай паспорт бии болго... ...ай Донбассай хүдэлмэ... ...эй дурадхалые хүдөө ...да хүдэлдэг зоншье ехэ... ...ирхон угтаа. Ажалһаа ...юун хүниие тиимэ тодо ...р үнэмшэлэлтэйб? Тиин ...эй ямар документээр ...һайн, муу гэжэ илга... ...тайб? Ажалай дэбтэ... ...хэдэ, тэрэнэй үүргэ ...лүүлагдашанхай. Хаана ...азарта хүдэлхэеэ ерэпэн ...хүн ажалайнгаа дэбтэр ...удай таһагта тушаалаг ..., тиигээд тэрэнь тэндээ ...жэл байдаг. Һалан хадэ... ...када дайралдаа һаа, ...гэхэдээл ажалай дэб... ...үгы болошодог ушар ...хүдэлмэришэнэй ажалаа ...эн, мэргэжэлээ дээшэ... ...эн, шан һайшаалда хүртэһэн тухай ажалай дэбтэртэ саг соогоо бэшэгдэжэ байха зэргэтэй аад, тэрэшье һайн сахигдадаггүй.

Мүнөөнэй паспортые хүнэй ажалай намтартай зохилдуулан эрид хубилгажа, ажалай паспорт—нэгэл документ хүндэ олгохо гэһэн һанамжа тон зүйтэй. Энээниие би дэмжэнэб.

Манай орон дотор коммунизм байгуулгын асари ехэ зорилго бэелүүлгэдэ колхозно таряашадай үүргэ ехэ байһан, байнашье гээшэ. Теэд колхозникуудай ажалай дэбтэр тухай дурдаха болоо һаа, энэ талаар бүришье муу байдалтай. Урдань, колхозой гэшүүдэй ажалайнь түлөөһэн ажалта үдэрөөр сэгнэгдэдэг байхада, шэнэ жэлэй эхиндэ ажалайнь дэбтэр үгтэдэг, тэрэнь колхозникуудай үнэмшэлгын гол документ гэжэ ёһо тэдысэ тоологдодог байгаа. Мүнөө тэрэ ушар болюулагданхай. Хамтын хэрэгтэ хүдэлмэришэдһөө дутуугүйгөөр хубитаяа оруулдаг, гүрэнэйнгөө бүрин эрхэтэн байһан тула колхозникуудшье ажалай паспорттай бололсохо байгаа гэжэ һананаб. Теэд энээн тушаа олоороо хэлсэмээр юумэ бэзэ.

Ц. Сультимов,
Яруунын аймагай Исэнгэ тосхоной ажаһуугша,
персональна пенсионер.

КОМСОМОЛШУУД ШЭНЭ ДОБТОЛГОДО ОРОГТЫ

ВЛКСМ-эй ЦК-гай V ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛ

...ПСС-эй ЦК-гай февралиин ...ой (1964 оной) шиидхэбэ... ...ые дүүргэлгэдэ комсомо... ...нүүдэй хабаадалсаха ту... ...асуудал хаража үзэһэн ...СМ-эй ЦК-гай V пленум мар... ...18-да хүдэлмэрөө дүүргэбэ. ...СМ-эй ЦК-гай Пленум ха... ...иин XXII съездын шиид... ...н ёһоор, хүдөө ажахы... ...абалгые түргэнөөр ехэ... ...тулада, совет хүнүүдэй ...дал бүхы хэмжээгээр һай... ...хын тулада, хүдөө ажахын ...рие ашаг ехэтэй болгохо ...КПСС-эй ЦК-гай февралиин ...зохёожо табиһан про... ...бүримүһэн һайшаагаа ...ажахые ашаг ехэтэй бол... ...хараа бодол хадаа ком... ...байгуулха бүгэдэ арадай ...бэелүүлхэ хэрэгтэ үүсхэл ...гаргаха болон зохёохы ...хын тулада комсомолой ...бүхы совет залуушуулай ур... ...ехэ харгы нээбэ.

...КСМ-эй Центральна Коми... ...Пленум баталан абаһан ...соогоо КПСС-эй ЦК-гай ...иин Пленумэй шиидхэбэ... ...дүүргэхэ тушаа комсо... ...нүүдэй тодорхой зорил... ...заажа үгөө. Комсомолой ..., үйлэдбэриин управле... ...комсомолой комитедүүд, комсомолой обкомууд, крайкомууд, союзна республиканuудай ЛКСМ-эй ЦК-нууд КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ушар удхые залуу хүн бүхэндэ һайса ойлгуулха, үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гэһэн зорилго шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулха хэрэгтэнь хүбүүд, басагадта туһалха зэргэтэй.

Бэлэн болоһон барилгануудые болзорһоонь урид болон хаһа саг соонь ашаглалгада оруулхын түлөө, тиигээд дүүрэн шадал соогоо хүдэлдэг болгохын түлөө, химиин предприятинууд дээрэ түсэбһөө гадуур продукци бүтээн гаргахын түлөө, минеральна үтэгжүүлгэ, хорото химикат, гербицид үйлэдбэрилхэ гэжэ һанаашалһан программаяа үгэ дуугүй дүүргэхын түлөө хаа хаанагүй залуушуулай дайшалхы мүрысөө дэлгэрүүлхые комсомолой обком, крайкомуудые, Союзна республиканuудай ЛКСМ-эй ЦК-нуудые, химиин предприятинуудай болон барилгын комсомолой комитедүүдые, түбхын түрүүндэ бүхэсоюзна комсомолшуудай ударна барилгануудай комсомолой комитедүүдые, пленум уялгалаа.

Илангаяа Дунда Азиин республиканuудай, Хойто Кавказай областьнууд, хизаарнуудай, Россин Федерациин хара шоройто түбэй газар нютагуудай, Украинын модото тала газартай районуудай, Ленинградай, Москвагай, Тамбовой областьнуудай комсомолой эмхинүүдэй зорилгонь гэхэдэ, минеральна үтэгжүүлгын килограмм бүхэниие шадаал һаа ехэ туһатайгаар, бодомжолготойгоор хэрэглэхэдэнь колхозууд, совхозуудта туһалха болоно.

Академик Т. Д. Лысенкын арга хэрэглэн, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэнүүдые холижо бүйлүүлжэ, газарай хүрьһэндэ оруулха тушаа залуушуулай оньһожоруулагдаһан отрядууд, бригаданууд, звенонуудые байгуулхые комсомолой комитедүүдые пленум уялгалба. Тон түрүүн Россин Федерациин хара шоройто бэшэ газартай нютагуудай, Белоруссиин, Украинын модото тала газарай, Литвагай, Латвиин, Эстониин комсомолой эмхинүүд хужарлиг хүрьһэндэ нзбёосхо тарааха болон мелиоративна хүдэлмэри хэхэдэнь колхозууд, совхозуудта туһалха зэргэтэй.

Уһалагдадаг газар тарялангай ажал дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ комсомолой эмхинүүдэй шухала үүргэтэй байһаниие пленум өөрынгөө тогтоол соо тэмдэглэбэ. Тиихэдээ нютаг нютагай ажахын зургаануудтай зүбшэн үзэжэ, шэнэ уһалуурнин системын барилгада болон ехээр оньһожоруулагдаһан совхозуудта хүдэлхын тулада залуу эдэбхитэдые, дүршэлтэй ирригаторнуудые, механизаторнуудые болон ажал эмхидхэгшэдые шэлэн олоод эльгээхые уһалагдадаг газар тарялантай районуудай комсомолой комитедүүдые пленум уялгалаа. Зунайнгаа амаралтын үе соо уһалагдадаг газар тарялан эрхилхэ шэнэ шэнэ районуудые ашаглалгада туһаламжа үзүүлхыень Дунда Азиин республиканuудай студентнүүдые ВЛКСМ-эй ЦК уряална.

Илангаяа ороной урда районуудта дулаан байра соошье, мүн газаа таладашье овощ, тэрэшэлэн малда эдюулхэ витаминна тэжээл тарижа ургуулха гидропонно арга зохёохо болон нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эршэмтэйгээр хабаадалсадаг болохыень комсомолой эмхинүүдһээ эригдэнэ. Мал болон шубуу үдхэхэ ажалда залуушуулые эльгээһээр байхые, оньһожоруулагдаһан фермэ байгуулхада эдэбхитэйгээр хабаадалсахые, залуу малшадай байдал һайжаруулха тухай оролдохые комсомолой эмхинүүдтэ, комитедүүдтэ Пленум даалгаа.

Малай тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулхын түлөө тэмсэхэ гээшэ хүдөөгэй комсомолой эмхинүүдэй, эдир залуу ажалшадай гол зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ тоолохо. Залуушуулые газар эдлүүридэ дуратай, таряашанай мэргэжэлые хүндэлдэг болгожо хүмүүжүүлхые, хүдөөгэй залуушуулые ажалдаа болон ниитын зөөридэ коммунис ёһоор хандадаг, коммунизм байгуулагшын ёһо заншал баримталдаг болгожо хүмүүжүүлхыень пленум комсомолой эмхинүүдые уряалба. Эрхим ажахынуудай, мүн үйлэдбэриин түрүүшүүлэй хүдэлмэриин бодото дүй дүршэлые, эрдэм ухаанай шэнэ шэнэ түйлалтануудые студентнүүдэй, техникумүүдэй һурагшадай бүгэдөөрөө шудалха ябадал түйлаха хэрэгтэй. Комсомолой комитедүүд ямар нэгэн ша...

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

Москвагаа мэдээсэнэ

Н. С. Хрущевтой Абдалла ас-Саляль уулзаба

ГАГРА, мартын 20. (ТАСС). Мүнөөдэр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущёвтой Йеменэй Араб Республикын президент маршал Абдалла ас-Саляль уулзаба.

Н. С. Хрущевой болон Абдалла ас-Саляльиин хоорондо Советскэ Союзай болон Йеменэй Араб Республикын хоорондохи харилсаануудые саашадаа хүгжөөхэ асуудалнуудаар, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын шухала удхатай асуудалнууд тушаа бэе бэедээ этигэлсэхэ болон ойлголсохо бодолтой хани ёһоной хөөрэлдөөн болоһон байгаа.

Президент Абдалла ас-Саляль хадаа революциин болохо үедэ Йемендэ Советскэ Союзай үзүүлһэн ехэ дэмжэлгын түлөө, мүн Йеменэй Араб Республикын национальна экономико хүгжөөлгэдэ туһаламжа үзүүлжэ байһанайнь түлөө үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэбэ.

Н. С. Хрущев үгэ хэлэхэдээ, өөрынгөө залуу республика бэхижүүлхын түлөө колониализмтай тэмсэлдэ Йеменэй баатарлиг арадай гаргаһан хүсэлэлдэ, мүн тэрэшэлэн Йеменэй Араб Республикын правительствын эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ политика ябуулһандань Советскэ Союз үндэр ехэ сэгнэлтэ үгэнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Энэ уулзаха үедөө экономическа болон соёл гэгээрэлэй талаар хоёр гүрэнүүдэй хоорондоо суг ажаллаха тушаа Москвада эхилһэн хэлсээгээ дам саашань үргэлжэлүүлһэн байна.

КОНФЕРЕНЦИДЭ БАЙЛСАХАЯА МОРДОБО

МОСКВА, мартын 20. (ТАСС). Худалдаа наймаанай болон хүгжэлтын асуудалнуудаар Женевэдэ нээгдэхэеэ байһан ООН-ой конференцидэ байлсахаяа мүнөөдэр Москваһаа совет делегаци ниидэжэ ошобо. Тэрэниие СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев толгойлно.

Мүн тэрэшэлэн Украинын болон Белоруссиин делегацинууд конференцидэ ошохоёо мордобо.

Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй делегаци тус Соведэй секретарь Н. В. Фадеев түрүүтэй Женевэ мордобо. Делегациин гэшүүд ажаглан харагшад боложо, худалдаа наймаанай болон хүгжэлтын асуудалаар ООН-ой конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаха юм.

Жолоошодой зүүхэ значок

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, «Аюул усалда оронгүй хүдэлһэнэй түлөө» гэһэн үбсүүндэ зүүхэ значок бии болгоогдоо. Харгы замдаа аюул усалда оронгүй, ажалай журам болон харгыда ябаха дүрим заабариие эбдэнгүй үни удаан хүдэлһэн эрхим шофёрнууд тиимэ значогоор шагнагдаха юм.

Энэ значок гурба янзын байха юм: харгыда ябахадаа аюул усалда оронгүй, ажалай журам болон аянда ябаха дүрим заабариие эбдэнгүй, 200 мянга гаран километр ябаһан шофёрнууд гурбадахи шатын, 300 мянга гаран километр ябаһан —2-дохи шатын болон 500 мянга гаран километр ябаһан шофёрнууд нэгэдэхи шатын значогуудаар шагнагдаха.

(ТАСС).

Тобир хурьгад тангаралдана

Мүнөө жэлдэ Зэдын үйлэдбэриин управлениин олонхи хонишод урда урдынхиһаа амжалтатайгаар түл абажа байна. Баргажанай хонишон Шалсама Цыремпиловагай үүсхэлээр дэлгэрһэн мүрысөөн Дэрэстэйһээ Далахай хүрэтэр хонишодой дунда халуунаар дэмжэгдээд, түрүүшынгээ дүн харуулжа байна.

Управлениин хонишод үбэлэй һарануудта 120 мянгаһаа дээшэ хурьгадые абанхай. Илангаяа Торини совхозой хонишод эрхим ажалаараа суурхана. Совхоздонь 20 мянгаһаа дээшэ хурьгад абтанхай. Эндэхи бэрхэ хонишод В. Г. Морозов, Е. И. Стряпунин, Д. П. Антропов, Р. П. Грыдин, С. Буянтуев, Б. Цыбенов, С. И. Любишин гэгшэд түл абалгын халуун хаһые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаһанай ашаар нэгэшье хурьга гарзалуулаагүй. 100 хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ гэһэн уялганuудаа эдэнэр амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

— Мүнөө бидэ 430 хони хурьгалуулаад, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлнэбди. Үшөө 50 гаран хонид хурьгалха,—гэжэ Торини совхозой эрхимүүдэй нэгэн, ахалагша хонишон Ц. Амуров хөөрэнэ.

Мүн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой дүршэл шадабаритай хонишод мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Дымбрыл Самбуевай даадаг отарада 600 гаран хурьгад абтаад, һайнаар түлжүүлэгдэнэ. Хурьгашад Ц-Х. Чагдурова, Н. Бадаева, Д. Самбуева, З. Шагдуров гэгшэд тус тустаа 150 гаран хурьгадые харууһална.

Хурьгадтаа үбһэ, шэлбүүһэ эдюулнэ, минеральна тэжээл дутамаггүйгөөр үгэнэ. Эхэһээ һалгаагдатарнь хурьгадай тус бүриин шэгнүүр 20—22 килограммда хүргэхэ социалис уялгатай. Тиихэдэ эхэ хонин бүриһөө 3 килограммһаа доошо бэшэ, эрхим шанаргай нооһо хайшалхаар шиидэнхэй.

Борьёогой залуу хонишон Гасаран Рабдаевай отарынхид магтаалда хүртэмөөр ажаллажа, абаһан 620-ёод хурьгадаа зоотехническэ заабаряар харууһалан, шэгнүүрыень түргөөр нэмээлгэнэ. Гидропонно аргаар ургуулагдаһан витамин ехэтэй ногоон тэжээл хурьгадта эдюулнэ.

Иигэжэ хонин бүриһөө заабол хурьга абаха, нооһо ехээр хайшалха мүрысөөе Зэдын үйлэдбэриин управлениин хонишод улам эршэдүүлжэ, түрүүшын амжалтаар зоригжон, эдэбхи үүсхэлээ бадаруулжа байна.

Б. Шагдуров.

АРГА БОЛОМЖООР ЕХЭ АЙМАГ

(Яруунын совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин управлениин нэгэдэхи партийна конференциһээ)

Яруунa... Дайда дэбисхэрэйнгээ хэмжээгээр энэ үргэн дэлюун нютаг манай ороной зарим союзна республиканууднаа уужам ехэ юм. Буряад оронойнмнай бүхы элдүүриин газарай дүрбэнэйнь нэгэ хуби Яруунада оршоно. Гүрэн түрын туһаламжаар, нютаг зонойнгоо эдэбхитэй ажалаар тэндэхи совхоз, колхозууд һүүлэй арбан жэлэй хугасаа соо танигдашагүйгөөр хубилан хүгжөө. Төөшо тэды баримта дурдабал, һүүлэй табан жэлэй туршада 25 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ, тарилгын талмай гурба дахин үргэдхэгдөө, гүрэндэ ороохо таряа худалдалга 1953 онтой сасуулхада найма дахин ехэ болоһон. Ниитын малай тоо толгой, жэшээлхэдэ, хонин таба дахин олошороһон, малһаа абтадаг ашаг шэмэ шалаад дээшэлһэн байна.

Гэхэ зуура Яруунада үйлэдбэрилэгдэдэг хүдөө ажахын продукциин хэмжээн үшөөл бага. Элдүүриин газарай хэмжээгээр абажа харабал, Ярууна бүришье хялбар продукци абана: республикын дэбисхэрэй 25 процентыень эзэлжэ байһан аад, продукцинингаа талаар миил 8 процентые үгэнэ. Иигэжэ яруунынхид өөһэдынгөө ехэ арга боломжые муугаар ашаглана. Хэрэглэгдээгүй байһан баян арга боломжыень һайнаар ашаглаха, хүдөө ажахыень ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ, совхоз, колхозуудайнь хүгжэлтые тодорхой һайнаар ударидахын зорилгоор мүнөө Яруунада совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин шэнэ управлени тогтоогдоо, урдандайнь хилээр аймаг байгуулагдаа.

Эндэ һая управлениин партийна организациин нэгэдэхи конференци зарлагдажа, тэрээн дээрэ партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй болон КПСС-эй Буряадай обкомой гурбадахи пленумэй дүнгүүд, Яруунын партийна организациин зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Партийна конференци дээрэ элидхэл хэһэн Буряадай обкомой секретарь **Д.-Н. Т. Раднаев**, элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн нүхэд хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ гэһэн зорилго Яруунын аймагай эрхэ байдалда онсо удха шахартай гэжэ тэмдэглээ. Бага гаргашатайгаар аад, ехээр продукци абахын, үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гээшэ нэн түрүүндэ, Яруунын эрхэ байдалда газар элдэлгые эрид һайжаруулха ябадал болоно. Тэндэхи таряалан хара хүрьһэтэй, шииг нойтоор ехэ дуталдадаггүй газартай. Агротехникын бүхы заабариие, нютагай түрүү таряашадай, механизаторнуудай дүй дүршэлые халан абажа, һайнаар сахижа шадабал, нютагай элбэг үтэгжүүлгэ — наг шэбхэ хэрэглэбэл, ороохо таряанай тогтууритай баян ургаса жэл бүри абаха аргатайбди гэжэ колхозой түрүүлэгшэд, делегадууд **Н. А. Пелихов**, **П. Х. Цыренжапов** гэгшэд онсолон тэмдэглээ. Управлениин бүхы совхоз, колхозууд нэмэлтэ ехэ гаргаша хэнгүйгөөр, имагтал газарай хахалалгын, таряа хуряалгын шанар эрид дээшэлүүлбэл, ургаса һайтай, түргөөр эдеэшэдэг сортын үрэһэ үргэнөөр хэрэглэжэ нютагжуулбал, ороохо таряанай валова суглуулгые нэгэ хахад, хоёр дахин ехэ болгохо, адагынь 200 мянган центнер ороохо гүрэндөө худалдаха дүүрэн аргатай. Шанэ, боро газар ашаглагдаха хүдэлмэри үргэлжэлэгдэхэ. Тиихэдээ ургаса багатай дүгэ шадарай сабшалан, бэлшээри хахалжа, ой бургааһатай, намагшиг газарые ашаглажа, илангаяа аймагай баруун талын колхозууд таряалангайнгаа талмайн 20 — 22 процентые паараар эзэлхэ, бүхы ажахынуудта ургамалнуудай тарилга гориттойгоор үргэдхэхэ гэлшэ шухала нэгэн зорилго гэжэ тодорхойлогдоо.

Овощ, хартаабхын үндэр ургаса абаха баян арга боломжо Яруунада хэрэглэгдэдэггүйһөө гадна, энэ талаар бии байһан һайн дүй дүршэл, үүсхэл хэрэг маргагдажа байна гэжэ делегат **С. М. Банщиков** шүүмжэлээ.

Таряан ажалай газар элдүүрилгын саашанхи хүгжэлтын үндэһэ һуури дээрэ мяха-һүнэй шэглэлтэй мал олоор үсхэхэ, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ гэһэн хараа шугам Яруунын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай гол зорилгонь болоно.

Мал ажалые эршэмтэйгээр, ашаг ехэтэйгээр эрхилхын тула нютагай эрхэ байдалда тааруха руунь — аймагай баруун талын колхозуудта гол түлэб хони үсхэхэ, зүүн совхозуудта эбэртэ бодо мал, адуу олошоруулха гэжэ конференци дээрэ хэлсэгдээ. Жэшээлхэдэ, Түрхэл гэжэ хужар, марсаар баян, тала гүбээгээр элбэг газарта адуун һүрэг түхэреэн жэл соо бэлшээлгэдэ байлгажа, адуунай үнэгүй мяха элбэгээр абадаг болохо гэжэ хараалагдана. Энэ мэтээр хүдөө тайгын ойроо хүртөөгүй үргэлжэ сабшалан, бэлшээри хэрэглэхын тула тэндэ түргэбшөөр бүтээһэн (хашаа, дал) байрада эбэртэ бодо мал олоор түлжүүлжэ, шахажа, үнэгүй мяха үйлэдбэрилхэ гэһэн зорилго түргэн саг соо бэелүүлэгдэхэнь.

Яруунын совхоз, колхозуудай мяха, һү, ноохо абаха, гүрэндэ худалдаха талаар түсэб, даабаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ байха нэгэ арга нүхэсэлынь хадаа тэжээлэй бата бэхи бааза болоно. Энэниие байгуулхын тула яруунынхид нэн түрүүндэ хээрын сабшалангуудые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэдэг болохо, малай хоолые белогоор элбэгжүүлхын зорилгоор горох, викэ, овёосой холисо ехээр таридаг болохо, силосэй ургамалнуудай, корнеплодуудай талмайе үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Управленида мүнөө 7 мянган гектар уһалагдадаг газар бии. Энэниие саашадань үргэдхэхэ арга боломжо холо дутуу хэрэглэгдэнэ. Уһалууриин газарые шэбхэжүүлхэ хүдэлмэри тоогдоногүй гэжэ «Коммунизм» колхозой хонишон, делегат **Д. Б. Цыбеновэй** өөрынгөө үгэ соо шүүмжэлэл хэһэниинь тон зүбтэй. Наг шэбхэ поли, сабшалан дээрэ зөөхэ, бэлэдхэхэ хэрэг управлениин колхоз, совхозуудта мүнөөшье тон муугаар ябуулагдана.

Шэнэ газар элдүүрилжэ байһан Яруунын колхоз, совхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ трактор, техникэ яһала олоор абаа. Теэд тэрэнээ бүтээсэ ехэтэйгээр, зүбөөр ашаглаха талаар ехэ дутагдалтай байна гэжэ конференци дээрэ тэмдэглэгдээ. Малай фермэ дээрэхи хүдэлмэри оньһожоруулха тушаа һүүлэй үедэ хэлсэхэеэшье болижо байнхай. Тиимэ ушарһаа мүнөө бүхы управлени соо нэгэл Нарһатын совхоздо «ёлочка» хүдэлнэ. Урдань түхеэрэгдэһэн, хүдэлжэ байһан олон агрегадууд нахадааашьеб орхигдошонхой. Гэхэ зуура, хүн зоноор, хүдэлмэриин хүсөөр дуталдадаг Яруунын ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд механизациин асуудалда илангаяа ехээр анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Эрдэм ухаанай туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ асуудалда делегадууд совхозуудай парткомой секретарьнууд нүхэд К. Д. Цыдыпов, Ч. Б. Цырендоржиев, Яруунын совхозой главна зоотехник, делегат нүхэр К. А. Албашеев гэгшэд өөһэдынгөө хэлэһэн үгэ соо тогтоһон байна. Шэнэ юумые нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри юрэнхыгөөр ябуулагдадаг, бодото байдалда тэрэниие эмхидхэхын тулада тодорхой хэмжээнүүд абтадаггүй гэһэн партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй шүүмжэлэл Яруунынишье партийна организацида сэхэ хабаатай. Эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулаад, шэнэ юумые хайшан гэжэ нэбтэрүүлхэб, тэрэ хадаа ямар ашатай, туһатайб гэжэ хүн зондо харуулжа, ойлгуулжа үгэһэн дээрэһээ, мүнөө яруунынхид малайнгаа фермэнүүд дээрэ искусственна һү хэжэ, нарай малда уулгажа, һайн һү ехээр алмажа байна. Энэ мэтээр саашадаа үйлэдбэриин шэнэ түрүү юумэнүүдые эршэмтэйгээр нэбтэрүүлжэ, колхоз, совхозуудтахи ажалай эмхидхэлэй болон түлөөһэнэй гурим нарижуулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, тиихэдэ управлениин бүхы совхозуудые гарзаһаань гаргажа, оршотой, олзотой болгохо гээшэ аймагай партийна организациин хойшолуулашагүй нэгэн шухала зорилго гэжэ конференцидэ хабаадагшад тогтоогоо.

Ц. ДУГАРОВ,
манай тусхай корреспондент.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кабанскын хүгжэмэй һургуулиин багша Г. И. Раев баянда һургажа байна.

А. КУРТИГАЙ фото.

Культурын министр Ц. З. Жалсараевай анхаралда

АЖАЛАЙМНАЙ ХАНИ—ДУУН ЛЭ

Бидэнэр, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Улаан Оронго» колхозой гэшүүд, газетынгээ хуудаһанда энэ бэшэгые мнай толилхыетнай гуйжа, редакцида ханданабди. Энээнһээ урда тээ республикын соёлой элдэб эмхи зургаануудта иимэрхүү удхатай бэшэгээр оло дахин хандаһан байгаабди. Теэд эдэнэр манда харюу үгэдэггүй, дүлии балай байдаг.

Дуу хүгжэм гээшэ манай хүдэлмэридэ ехэ туһалдаг, һайн дуу шагнахада сэдьхэл баясадаг, ажабайдал хухюутэй болодог гэжэ бидэнэр хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, сэхэ мэдүүлхэ байнабди. Заримдаа ажалай үдэрэй һүүлээр түрэл буряад хүгжэмөө, дуратай дуугаа шагнахада ямар гоё гээшэб! Теэд энэмнай хүсэдөөр хүсэлдэдэггүйнь гэмшэлтэй. Юундэб гэжэ асууя. Буряад шэнэ дуунуудые буулгажа бэшэһэн пластинканууд магазинуудта байдаггүй. Энэ хэлэгшээ бодото баримтаар тодорхойлоё.

Байгша оной январь—март һарануудта бидэнэр Улаан-Үдэ хотын магазинуудаар оло дахин ябаабди. Теэд универмагташье, иимэ пластинкануудые худалдадаг тусхай магазиндашье буряад дуунай пластинка байгаагүй. Универмагта гурбан буряад дуутай пластинканууд хоёр гурбан һара соо спископтэнь тоологдоно, теэд эдэнь хуушан дуунууд. Тиихэдэ хүүгэдэй магазинтай зэргэлһэн тусхай магазинда элдэб янзын, олон ондоо пластинканууд байдаг, теэд тэндэ нэгэшье буряад дуутай пластинка олохогүйт.

Манай республикада буряад дуунай үгы байдагынь, буряад дуу дэлгэрүүлхэ талаар ямаршье хүдэлмэри хэгдэдэггүй байһандань бидэнэр гайханабди.

Иимэ удхатай бэшэгээр бидэнэр редакцида ханданабди. Тиигээд энээниемнай газетынгээ хуудаһанда толилходоо соёлой министр Д. З. Жалсараевай анхаралые хандуулхыетнай хүсэгдэнэ. Һүүлээрнь мүн танай газетээр дамжуулан бидэндэ, мүн бидэнэрэй ханинар хүдөөгэй ажалшадта харюу үгэхэ аабза гэжэ найдагдана. Тиигэхэдээ буряад дуутай пластинкануудые бидэндэ хүртөөхэ арга боломжоёо хэлэжэ үгөө һаань, һайн байгаа. Буряад дуутай пластинкануудые захижа гаргуулхань тиимэ хүшэр, шиидхэшэгүй асуудал болоо гэжэ һанахаар бэшэ.

Болодог юм һаань, иимэ дуунуудтай пластинкануудые захяаһаа яаха юм гэжэ энээнтэй хамта тэмдэглэе. «Һайхан даа, буряад нютагни», «Хаанахинайл ааб?», «Үргэн ононой эрье дээгүүр», «Алтаргана», «Баян Хүдэрэ», «Сэлэнгын баруугаар», «Нютагай басагад», «Сэлгеэхэн Сэлэнгэ», «Анчигуудаа» (Монгол дуун, Жаргалсайханай дууладаг), «Арбан табанай Сара», «Дугардаан», «Санжидмаа» болон бусад дуунуудые пластинкада бэшүүлжэ гаргуулаа һаатнай, хүдөөгэй ажалшад ехэ баярлаха бэлэй.

Бадмаев, Доржиев, Цыденова, Балданов, Гармаев, Бадмаева, Гармаева,
«Улаан-Оронго» колхозой гэшүүд.

ХАЛИРХАЙ ХҮТЭЛБЭРИИН ХОЙШОЛОН

КАБАНСКЫН «ПУТЬ К КОММУНИЗМУ» КОЛХОЗ АЖАХЫГАА ЭРИД ХҮГЖӨӨХЭ ГҮЙСЭД АРГАТАЙ ААД, ҮШӨӨЛ МУУГААР ХҮДЭЛЖЭ БАЙГАА. АРТЕЛИИНХИД ЭНЭ ГЭЭГДЭЛЭЭ УСАДХАХА ХЭМЖЭЭ АБАЖА БАЙНА

Партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй материалнуудые, мүн энэ оной февралиин 28-да партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ анхаралтайгаар уншаад байһан хүн бүхэнэй досоо гүнзэгы бодол түрүүлжэ, зоной эдэбхи хэшээлые эрид дээшэлүүлбэ.

Мүнөө колхоз, совхозуудта ажалшад, малшад, механизаторнууд айхабтар ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлжэ байна. Илангаяа гээгдэнги ажахынууд дутагдалнуудаа түргэн усадхаха, эдеэ хоолой зүйл элбэгээр абадаг боложо, түрүүшүүлэй зэргэдэ гарахын тула горитой оролдолго гаргана.

«Путь к коммунизму» колхоз экономикынгоо талаар дундуур шадалтай, ороохо таряа, мүн мал ажалайшье продуктнуудые яһала ехээр абаха аргатайшье һаа, тэрэнээ үшөө хүсэд һайн элсүүлжэ шадаагүй байһан ажахынуудай нэгэн юм.

Артелиинхид һүүлэй 2 жэлдэ таряалангай хубаарилгые шэнээр табижа, шаниисэ, горох болон бусад ашагтай һайн ургамалнуудые ехээр таридаг болохо тушаа зарим тэды хүдэлмэри хээ. Жэшээлхэдэ, 1963 ондо урзанданайхида орходоо эндэ шаниисын тарилга 144 гектараар үргэдхэгдөө. Горох 210 гектараар гэхэ гү, али 3,3 дахин ехэ болоһон байна. Энээнэй ашаар гүрэндөө 6038 центнер ороохо худалдажа, түсэбөө 161 процент дүүргээ. Байгша оной тарилгада дүүрэн хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ хаажа, гэшүүдэйнгээ ажалта үдэртэ хубааха, малай тэжээлдэшье таһалха ороохо таряа абаа.

Һүүлэй үедэ колхоздо адууһа малһаа абтадаг ашаг шэмэшье бага зэргэ дээшэлжэ, гүрэндэ яһала горитой худалдагдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ хамта 1620 центнер мяхан худалдагдажа, тэрэнь урзанданайхиһаа 530 центнерээр ехэ болоо. Мүн һүншье урзанданайхиһаа 1293 центнер ехэ тушаагдаа. Илангаяа Батуринай, Нестеревскэ, Ангирай һаалиин фермэнүүд һү ехэ һаагаа юм. Түрүү һаалишад Г. Тараханова, З. Помулева, А. Решетова, Е. Чумакова, малшад И. Колмаков, Н. Неродов, туналшад А. Тарасова, Е. Батурина, гахайшад Е. Воротникова, А. Шангина гэгшэд эрхим ажалаараа олондо жэшээ харуулан хүдэлнэ.

Гэхэтэй хамта тус артель газараа зүбөөр, эзэн ёһоор эдлэжэ, детэрейнгоо бүхы арга боломжые пэйшэдар элсүүлэн хэрэглэжэ шадаһаа, эдеэ хоолой зүйл улам ехээр абаха, гүрэндэ бүри элбэгээр худалдаха, ажахыгаа амжалтатайгаар хүгжөөхэ дүүрэн аргатай байна. Илангаяа колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй үйлэдбэриин һалбари бүхэнэй ажалые болдожотой зүбөөр, мүнөөнэй эрилтэдэ таарахаар эмхидхэн табижа шадаагүй дээрэһээнь, ороохо таряан, һү, мяхан мүртэй эбтанагүй.

Жэшээлхэдэ, таряалангай элдүүрилгые абаад үзэе. Артелиин түрүүлэгшэ байһан нүхэр Елизов, агроном нүхэр Колмаков болоод бригадирнуудай зүгһөө ёһоор хиналтагүй, шанга эрилтын табигдадаггүй дээрэһээ газарынь тон муугаар хахалагдана. Намарай паар бэлдэхэ, газараа хабаршье хахалхадаа плугай анзаһанай урда хутага тодхонгүй ябадаг. Тиимэһээ хаа хаанагүй далан гаргаһан, гүйхэнөөр элдүүрилһэн баримтанууд захагүй. Һайн сортын үрэһөөр таридаг болохо тушаа анхарал оройдоо хандуулагданагүй. Жэлһээ жэлдэ гэхээр үрэһэеэ нормоһоонь багаар хээд, агротехникын заабариие хазагайруулан гүйхэндэ гү, али хэтэрхы гүнзэгыдэ тарижархидаг. Тарилгын таарамжатай хаһа саг алдагдана. Үнгэрхэдөө тарилгын севооборотшье сахигдахаяа болишоо. Нёдондо Нестеревскэ бригадада бүхы шаниисын хахадынь урда жэлынь баһал шаниисэ тариһан, шабарлиг муу, хэдэн жэл удаагаар элдүүрилэгдэжэ, хүсэгүй болошоһон хүрьһэтэй газарта таряа. Энээнһээ боложо, гектарай оройдоол 5—6 центнер ороохо абаа.

Колхоздо хартаабха, овощой биратай ургаса абтанагүй. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, эдэ ургамалнуудые тариха газараа ёһоор үтэгжүүлнэгүй, ургасыншье хойноһоо харууһалдаггүй. Тиимэһээ тэрэнь буртаг үбһэ, үрмэдэһэндэ дарагдажа хосорно. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхид га бүриһөө 38,8 центнер хартаабха абаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ колхоз адууһа малдаа үбһэ тэжээл өөдтэй бэлэдхэнэгүй. Нёдондо нэгэшье бригадынь үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ даабаряа дүүргээгүй. Гадна сабшалангаа уһалан, үтэгжүүлэнгүй, ургасынь ехэ доошолуулхаһаа гадна, үбһөө хура бороондо оруулжа, шанарыень муудхаагаа.

Ажахыда элдэб түхэлэй хүсэ ехэтэ машина техникэ яһала олон. Теэд тэдэнээ эзэн ёһоор, дүүрэн хүсэндэнь ашаглана гэхын аргагүй. 1963 ондо нэгэ условно трактор бүхэнөөр оройдоол 342 га зөөлэн хахалалга хээ. Трактор, машинын заһабарилга тон муу. Энээнһээ уламжалан, тоһо, түлишэ, запасной часть үлүүсэ ехэ гаргашалагдана. Нёдондо 169 центнер тоһо, түлишэ үлүү гаргашалагдаа.

Мал ажал дээрэнь бүришье бирагүй байдал тохёолдонхой. Артелиинхид үнгэрэгшэ жэлдэ 9294 центнер һү абаха даабаритай аад, миил 7855 центнер һү һаажа, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэбөө 91 процент хүргөө. Ондоогоор хэлэбэл, гүрэндөө 550 центнер һү дутуу үгөө бшуу. Адууһа мал олон гарзална. Нёдондо гансахан гахай 619 толгой гарзалаа. Фермэнүүдтэ шэнэ түрүү дүй дүршэл оройдоо нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Илангаяа малай үүлтэр һайжаруулха, бүхы үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ, тэрэнэйнь тоо бүридхэлые гуримшуулха, һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ, һаалишадай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд огто анхарагданагүй. Ядахын сагта мал зүбөөр эдеэлүүлхэ, тэжээлыень һайнаар буйлуулжа үгэхэ тушаа энэ гэхэ юумэн хэгдэнэгүй.

Эдэ бүгэдэдэ хэн зэмэтэйб? Нэн түрүүлэн зооветмэргэжэлтэд, нүхэд Верзун, Колмакова гэгшэд ехэ зэмэтэй. Тэдэнэр фермэнүүдтэ ажал һайнаар эмхидхэхэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар оролдолго ёһоор гарганагүй.

Тээсгэн болоһон хамтын суглаан дээрэ эдэ дутагдалнууд тушаа артелиин хүтэлбэрилэгшэд шангаар шүүмжэлэгдээд, дутуу дундые түргэн усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаһан байна. Түбхын түрүүн таряалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ зорилго табигдаба. Байгша ондо бүхы ороохото ургамалнуудые эрхим сортын үрэһөөр дүүрэн нормоор тариха, таряалан дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргаха, шииг нойтыень һайнаар бариха юм. Мүнөө таряанай газарта 2 мянга гаран тонно хуушан шэбхэ гаргагдаад байна. Тиихэдэ кукуруза, саахарай свёклэ, хартаабха ургуулха тусхай оньһожоруулагдаһан звенонууд эмхидхэгдээ. Бригада, фермэнүүдые даагшадаар элдэбхитэй, шадамар бэрхэ хүнүүд томилогдонхой.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин, февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, шэнээр һунгагдаһан колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Хомосов ажахынгаа бүхы һалбаринуудые зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ, колхозоо түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Г. ХОГОЕВ.
Кабанскын үйлэдбэриин управлени.

Түнхэн нютаг... хүндэт...

Хүн зондо, хүршэ нүхэ... һалха, ниитын хэрэгтэ ... нэмэрээ оруулха гэжэ ... дог, тон арюун һайхан ... тэй хүнүүдые хаанашье ... хүндэлдэг ха юм. Үргэн ... нютагтаа үнинэй мэдээж... һон, хара багахан байхаһ... шо ажал дээрэ боргожо... дал хүсэеэ зохёон ба... ажалда шангадуулан ... олон эрхимүүдэй нэгэн ... таа. Түнхэн нютагта Дари ... ловна Алсыева байха ёһо... һаа, тэндэхи үбгэд, хүгшэ... хэн, ухибүүн бүхэн мэдэх...

Түнхэн нютагтаа алдар... энэ эхэнэртэй һаяшаг ажа... рэнь уулзажа, хэр хүдэлжэ... тиин ээлжээтэ Пленумэй ... хэбэри бэелүүлэлсэхэ замда ... шэнэ хубитаяа оруулжа ... тухайнь хөөрэлдэгдөө һэн.

Хамтын үнеэдые даа... һаар хорин зургаадахи жэл... һалгаряагүй ажаллажа ... Дари Балдыновна үнгэрэгш... дэ үнеэн бүриһөө 2 мянга ... литр һү һааһан. Долоон ... түсэбэй бэелүүлэгдэжэ ... зургаадахи жэлдэшье тэрэ ... донойхиһоо улам бүтээсэт... наар ажаллахаар шиидэж... шэлүүлэгдэһэн социалис... абанхай. Үбһэ тэжээлыньш... ла дутамаггүй.

— Тугалдаа хэмэл һү ... болоһомнай шэгнүүрынь ... нэмэнэ, халтад гэһэн ... дайрагданагүй. Гүрэндэ ху... даха сэбэр һүншье иигэж... тойгоор алмагдана,— гэа... Балдыновна энеэбхилэн хө...

Үбэлэй үедэ үнеэдээ ... эдеэлүүлжэ, харууһалжа ... риһөөнь хахад нүүд һү һаа... һэн Кабанскын һаалишада... Дари Балдыновна түрүүтэй ... биряк» колхозой Тух... фермын һаалишад бодото ... бэелүүлжэ байнхай. Һү һаа... ра бүхэнэйнгөө даабариие ... үлүүлэн дүүргэжэ ябана.

Түнхэнэй һаалишадай ... залуушадай нэгэн гурба... бүүдэй эхэ Дари Балды... ажалдаа шэнэ амжалта түй... һүн далай билтаруулан ... дуулха мүрысөөндэ эрхимэ... химүүдэй зэргэдэ гараха ба... жэ найдахаар.

Зураг дээрэ: Дари Ал... ажалай һүүлээр һонин ... шажа байна.

Д. Чими...
манай тусхай ко...

КОМСОМОЛШУУД ШЭНЭ ДОБТОЛГОДО ОРОГТЫ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

тагаанаар хүдөөдэ хүдэлдэггүй, хүдөө ажахын залуу мэргэжэлтэдэй колхозууд, совхозуудта бусажа ошоод, үнэн сэхэ ажалаараа арад зоной урда өөһэдынгөө үүргэ уялгаяа шударгы дүүргэхэ хэрэгтэнь энээнһээ хойшодоошье туһалжа байха зэргэтэй.

Элдүүриин газарай гектар бүриһөө продукци абалгые ехэ болгохо, мүн тэрэнэй өөрынь үнэ хямдаруулха хэрэгтэ комсомолшууд залуушуулай оруулһан хубитань комсомолой эмхи бүхэнэй хүдэлмэриие сэгнэхэ гол шухала хэмжүүр болохо юм. Комсомолой эмхинүүд залуушуулай дунда түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ пропагандые эрид шууд һайжаруулжа, энээниие өөрынгөө хүдэлмэриин гол шэглэл болгохо ёһотой. Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ хүбүүд, басагадые бодото дээрэ һургаха хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсахаар комсомолой комитедүүдые ВЛКСМ-эй ЦК-гай пленум уялгалаа. Саахарай свёкло ургуулхын талаар нүхэр В. А. Светличныи звеногой, кукурузын талаар нүхэр В. Я. Первицкиин, А. В. Гиталовай, И. Ф. Мануковскиин, хубэнгэй талаар — нүхэр Д. Кучиевэй, хартаабхын талаар — нүхэр В. И. Кузнецовой, овощой талаар А. Л. Карнуцевагай болон бусадай хүдэлмэриин арга ониио шудалха хэрэгтэй. Комсомолой эдэбхитэн бүхэн түрүү һайн юумые гансал аман үгөөр домноод байха бэшэ, харин үйлэдбэридэ шэнэ түрүү арга ониие бүхыдэнь нэбтэрүүлхэ ажал бодото дээрэ эмхидхэжэ, эхилһэн хэрэгээ эсэстэнь хүргэжэ шадаха зэргэтэй.

Залуушуулай дундахи соёл сурталай хүдэлмэриие һайжаруулха, хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гэһэн хэлсээнтүй бүлөөн һайн байһаниие, тиигээд колхозууд, совхозуудта бүхы совет арад зондо айхабтар ехэ ашата туһа үзүүлхэ байһаниие ажалшадай урда тодо һонороор дэлгэрэн харуулжа ойлгуулхын тулада клуб, улаан булан, библиотекэ, радио киногой арга боломжонуудые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ пленум заагаа байна. Колхозууд, совхозуудта залуушуулай хүсөөр һургуули, клуб хүүгэдэй эмхи зургаан, магазин, ажаһуудалай талаар хангаха комбинат, стадион болон спортивна талмайнуудые бариха тушаа залуу черкасайхидай гаргаһан үүсхэл саашадаашье үргэнөөр тарааха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахые саашадаа түргэнөөр дэбжээхэ хэрэгтэ хабаадалсаха тушаа оронойнгоо комсомолой болон бүхы залуушуулай гол зорилгонуудые һанаашаан табиха зуураа, хүдөө ажахын продукци абалгые ехэ болгохо хэрэгтэ бүри энэ жэлдэ горитой ехэ хубитаяа оруулхын тулада нэгэшье үдэр, нэгэшье час гээнгүйгөөр, хаа-хаанагүй хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлэдхэжэ дүүргэхые, хабарай тарилга һайнаар үнгэргэхые ВЛКСМ-эй ЦК-гай пленум комсомолой эмхинүүдые уряалаа.

Хүбүүд, басагаднай энээнһээ хойшодоошье коммунизм байгуулха, оронойнгоо экономическа болон оборонно хүсые бэхижүүлхэ, совет арадайнгаа хэрэглэмжые эд бараанай болон эрдэм болбосоролой талаар үлэмжэ дүүрэн хангаха зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа Советскэ Союзай Коммунис партиин Программа хүсэндэнь хүргэхын тулада аһан шадалаараа оролдохо байна гэжэ совет залуушуулай үмэнэһөө ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй пленум түрэл Коммунис партияа найдуулаа.

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной мартын 22.

Түрэл орон доторнай

СИБИРИИН ХИМИЧЕСКЭ РЕАКТИВУУДАЙ ЗАВОД

АНГАРСК. (ТАСС). Ангарскда баригдажа эхилһэн шэнэ завод мянга шахуу ондоо янзын химическэ реактивуудые, тэрэ тоодо олон шухаг реактивуудые гаргаха юм. Энэ томо, ехээр оньһожоруулагдаһан предприяти Ураалһаа эхилээд Номгон далай хүрэтэрхи ехэ дайда дээрэхи «ехэ химиин», хүдөө ажахын, медицинын, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай улам ургажа байгаа хэрэглэмжые хангаха үүргэтэй юм.

Шэнэ предприятиин түрүүшын ээлжээн ерэхэ жэлэй эсэс хүрэтэр ашаглалгада үгтэхөөр хараалагданхай.

100 ҮЙЛЭДБЭРИ АШАГЛАЛГАДА ҮГТЭХЭ

РСФСР-эй совнархозуудай хара металлургиин предприятинуудта мүнөө жэлдэ 100 барилга ашаглалгада үгтэхэ юм. Магнитогорск комбинадта доменно болон мартеновэ пеэшэнгүүдые, Баруун Сибириин заводто доменно пеэшэнгые, Череповецкэ заводто мартеновскэ пеэшэн болон шабын түмэрэй «280» гэжэ маркын стан хараалагдаһан болзорһоонь урид ашаглалгада оруулха гэһэн уялга барилгын организацинууд абаа. Тэрэшэлэн Орско-Халиловска комбинадта хоёр мартен, Кузнецкэ комбинадай Абагурска фабрикада агломерационно лентэнүүд болзорһоо урид ашаглалгада үгтэхэ гэжэ шиидхэгдэнхэй. Мүнөө жэлдэ ашаглалгада үгтэхэ ёһотой барилгануудай дунда кислородно томо установконууд, сортын станууд, коксово батарейнууд бии. Тэрээнһээ гадна долоон жэлэй һүүлшын жэлдэ хүдэлмэрилжэ эхилхэ хэдэн цехүүд болон агрегадууд бодхоогдожо байнхай.

ТОМО ЗАВОДЫЕ ДҮРБЭН ХҮН ХҮДЭЛГЭХЭ

СЕГЕЖ. (Карелиин АССР). Шэнэ саарһанай завод шадар целлюлозо таһалгарлагүйгөөр шанажа гаргаха заводой барилга хэгдэжэ байнхай. Энэ хадаа бүхэсоюзна комсомольско ударна барилга юм. Тус заводто хоёр томо котёл тодхогдохо. Иимэ ехэ хэмжээтэй котелнууд ороной целлюлозно-саарһанай нэгэшье предприятида мүнөө байхагүй. Завод сүүдхэдээ 700 тонно сульфатнаа целлюлозо гаргадаг байха. Энэ хадаа Сегежэй комбинадтахи бүхы юһэн котёлой гаргадагһаа хоёр шахуу дахин ехэ болоно.

Целлюлозо шанаха бүхы хүдэлмэри автоматическа аргаар хэгдэхэ юм. Заводые оройдоол дүрбэн хүн хүдэлгэдэг байха.

ТҮМЭРЭЙ РУДАГАЙ БАЯЛИГ УУРХАИ ОЛДОБО

КРАСНОЯРСК. (ТАСС). Енисей шадарай Сибирьтэ март һарада үгаа хүйтэн байдаг. Зүгөөр геологууд өөһэдынгөө хүдэлмэриие нэгэшье часай турша соо зогсоодоггүй юм. Һуурин газарнуудһаа хэдэн арбаад болон зуугаад километрэй газарта тэдэниие хаража болохо байна. Тундрада, Хакасиин ой тайга болон тала дайдануудта, Зүүн Саянай хадануудта тэдэнэр байгаалиин баялигые бэдэрнэ. Бэдэрэлгэ хэжэ байһан партинуудһаа баясхалантa мэдээсэлнүүд абтажал байдаг.

Дунда Ангара шадарай ню... түмэрэй уурхай һаяхан ол... Эндэхи рудагай нөөсэ мил... тухай тонно болодог бай... гадна, заримдаа газарай ... дээрэ бултайн харагдажа ба...

Химическэ зүйлнүүдые ... рэгшэд мүн лэ урагшатайгаар ... дэлмэрилөө. Канск городой ... Тасеево тосхоной хоорондуу... раһан нуга соо калиин ... олдоо. Фосфор ехэтэй фос... дууд хизаарай урда талын ... гүүдтэ анха түрүүнээ ол... байна.

Магаданска область. Приморнин портнуудай (Владивосток, Находка) болон Нагаево гэжэ портын хоорондо үбэлдөө пароходоор ябалга түлэг дундаа. «Адмирал Лазерев» гэжэ ледокол Охотско далайн мүльһэ хэмхэлэн харгы гаргажа үгэнэ. Энэ үбэлдөө Алас Дурна зүгэй пароходствын морягууд Магаданска областьдо һуудаг зондо 100 мянга гаран тонно элдэб ашаа шэрэжэ абаашаха юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һүрэг суднануудай ябахын тулада «Адмирал Лазерев» гэжэ ледокол харгы гаргана.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРГЭНӨӨР ЯБАДАГ ЖАТКАНУУД

БЕРДЯНСК. Первомайска... дой хабсаралгын цехэй ... конвейерһээ түргэнөөр ... «ЖРС-4,9» гэжэ маркын ... шын бүлэг жатканууд га... Шэнэ машина 4,9 метр ... абасатай юм. Таряа хуряа... «ЖРС-4,9» час соо 18—19 ... лометр түргэнөөр ябажа ша... байна. Тус машина бусад ... машинануудта орходоо хоёр ... хин түргэнөөр ябажа, нэгэ ... сай турша соо 6,5 гектар... ряа хадажа шадаха байна.

ДОНДО ТАРИЛГА ЭХИЛ...

РОСТОВ-НА-ДОНУ. Доной ... ла дайдада хабар болоо. Са... үйлэдбэриин управлениин ... новай нэрэмжэтэ колхозой ... низаторнууд борнойлолго эх... Тэдэнэр үдэрэй турша соо 1... гектар газар борнойлжо, ... гыень баридаг байна. Бор... лолгын һүүлээр эртын хоо... ургамалнуудай тарилга хэг... Түрүүшын 100 гектарта та... хэгдээ. Газар борнойлолго, ... хоолосто ургамалнуудай та... областиин бусад ажахын... мүн лэ эхилһэн байна.

(ТАСС)

ОВЕТСКАЯ
...ШКИРИЯ

БАЯН ХИМИТЭ НЮТАГ

Башкирай АССР-эй 45 жэлэй ойдо

Табан жэлэй турша дотор химиин 35 заводууд болон хоёр зуун таби гаран томо үйлэдбэринүүд ашаглалгада ороо юм. Байгаалиин эгээл ашаг ехэтэй түүхэй эдүүдэй бааза дээрэ химиин продукци үйлэдбэрилхэ шэнэ томо гуламтанууд Башкирида, Поволжидо, Азербайджанда, Сибирьтэ болон Дунда Азида байгуулагдаа. Түсэбтэ долоон жэлэй үедэ баригдаһан завод болон цехүүд химиин промышленностиин гол фонднуудай гурбанайнь хоёр хуби болоно.

(КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

...стокнефтезаводмонтаж» трестын Уфа... № 2 монтажна управлениин хүдэлмэри... ...дахи синтетическэ спирт гаргадаг за... дээрэ түмэр конструкци болон соргонуу... ...гажа табиха тушаа ехэ хүдэлмэри хээ. ...таяа коммунис ажалай бригадын мон... ...уд һайнаар ажаллаба. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ...Поляковой бригадын слесарь-монтаж... П. И. Сокоров, И. С. Габец гэгшэд ...ридөө байна.

Ашаглалгада орохынь урда тээ

КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ Уфадахи нефть болбосоруулдаг заводто һара бүхэндэ шэнэ шэнэ түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада ороно. Тэдэнэй дунда — 24—5 болон 64—1 гэһэн түхэлэй түеэрэлгэнүүд. Тэдэнэй аша туһаар карбамидна депарафинизаци хэгдэхэ, дизельнэ түлишые уһаар сэбэрлэхэ арга олгогдохо юм.

Дурсагдаһан түхеэрэлгэнүүд дээрэ барилгашад болон хабсаргагшад, урлагшад болон изоляционнигууд хүдэлжэ эхилбэ. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, түсэбтэ барилгануудые саг болзор соонь урид ашаглалгада оруулхын хойноһоо эрмэлзэжэ, тэдэнэр улам ехэ үүсхэл эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байна.

24—5 түхэлэй түхеэрэлгэ дээрэ ажаллагшад реакторнуудые хатаан сэбэрлэхэ, мүн бусадшье механизмуудые шалгаха, хүдэлгэжэ туршаха хүдэлмэри яѳуулна. Түхеэрэлгэ дээрэ ажаллахашье хүнүүд томилогдонхой. Мүнөө үедэ технологууд бусад хүршэ заводуудта практика гарана, тиигээдшье удангүй даалгабарита ажалдаа орохо юм.

24—5 болон 64—1 түхэлэй түхеэрэлгэнүү... тон ойрын сагта хүдэлжэ эхилхэнь гээшэ

А. Фролов,
КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ заводой начальник.

Энэ зураг дээрэ Уфагай № 1 химическэ заводой эрхим хүдэлмэришэд Вячеслав Северцев, Расуль Химербаев хоёрые харанат. Хоюулан уралан нарижуулагшад, эдэбхитэд юм.

Коммунис ажалай цехын гаргаһан продукцяар тэрэ завод дээрэ гербицид болон бог үбһэ үрмэдэһэнтэй тэмсэхэ бэшэшье зүйлнүүдые бүтээдэг юм.

Гайхамшаг хүсэн

Москвада, Съезднүүдэй ордон соо үнгэргэһэн үдэрнүүдни хэзээдэшье мартагдахагүй. Юрэдөө сэхыень хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ хабаадалсаха, парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэдые шагнаабди, граждан дайнай алдарта баатарнуудые, Советскэ Союзай маршалнууд К. Е. Ворошиловые, С. М. Буденные, совет космонавтнуудые хараабди.

Хараһан, үзэһэн юумэмни угаа ехэ даа. Энээн тухайдаа бэшэжэл, бэшэжэл баймаар. Зүгөөр хими саашадань хүгжөөхэ тухай асари ехэ хараа түсэб минии һанаа зүрхые эгээ ехээр хүдэлгөө юм.

Химигүүдэй армиин жиирэй солдат намда Пленум ёһотойл академи боложо үгөө һэн.

Гэртээ, түрэл коллективтээ бусажа ерээд байхадаа, өөрынгөө заводые, нүхэдые, мүн баһа гаргадаг продукцияа тад ондоо нюдөөр харадаг болоо һэмби. Химиин агуу ехэ, бараңдашагүй хүсэтэй байһаниие тиихэдэ баясан ойлгоо бэлэйб. Энээн тухай нүхэдтөө хөөрэжэ үгэхэдөө, шанар һайнтайгаар, ехэ хэмжээтэйгээр гербицид болон хорото химикадуудые гаргаа һаа, Эхэ оромнай ороо һо талхаар улам һайнаар хангагдаха юм гэжэ ойлгуулхын хойноһоо оролдодогби.

Пленумэй шиидхэбэринүүд манай заводойхидые улам ехээр урмашуулба. Биданэр түрэл партиингаа сэсэ мэргэн хараа түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула аһан бүхы шадал соогоо ажалланабди. Хэрбээ заводнай нёдондо жэл 10 миллион гектар таряалан үтэгжүүлхэ гербицидүүдые үйлэдбэрилөө һаа, мүнөө жэлдэ бүри ехые гаргаха юм. Химигүүдэй хүсэл зориг гвардейцүүдэй хүсэл зоригтой адли. Хэлэһэн үгөө бодото хэрэг дээрэ бэелүүлжэ шадахал байхабди.

М. Ильтубаев,
КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумдэ хабаадалсаһан, Уфагай химиин заводой аппаратчик.

Манай хөөрэлдөөн

ШЭНЭ ПРОДУКЦИ

Химиин продукцинуудые үйлэдбэрилхэ талаар ороной промышленностиин томо томо шэнэ гуламтанууд тухай КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев хөөрэжэ үгэхэдөө, нэн түрүүн Башкириие нэрлэн дурдаһан байха юм. Эгээ мүнөө үедэ промышленностиин шухалын шухала нэгэн һалбариие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гайхамшаг хараа шугамые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын хойноһоо республикын химигүүд бүхы хүсэ шадалаараа оролдожо байна.

— 1964—1966 онуудта Башкириин химигүүд ямар шэнэ продукцинуудые үйлэдбэрилхэ гээшэб? — гэһэн асуудалтайгаар «Башнефтехимзаводы» гэжэ химиин талаар нэгэдэлэй үйлэдбэриин — техническэ таһагай начальнигай орлогшо нүхэр И. М. Кротовто хандабабди.

— Уфадахи химиин заводһоо эхилэел даа, — гээд нүхэр Кротов харюусаба. — Эндэ метаксон болон 2, 4, 5 Т гэжэ эфир — иимэ хоёр янзын шэнэ гербицидүүд үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Эдэмнай ямаршье ургамалые ойр зуурхана усадхаха шадалтай. Жэшээнь, самсоол гаргаха гү, али бургааһа сэбэрлэхэ гээ һаа, угаа зохисотой. Энэ хүдэлмэриие 2, 4, 5 Т гэһэн гербицид хэрэглэжэ, тон хүнгэхэнөөр бэелүүлжэ болохо юм.

Гептахлор болон гексахлорбутадиен үйлэдбэрилхэ заводые ашаглалгада оруулха хүдэлмэри эгээл түлэг дундаа ябажа байна. Дурсагдаһан хоёр хорото химикадуудай түрүүшынхинь колорадска сохо, таршаа, свёклын болон бусад шумуулнуудые, хоёрдохинь — виноградай, һөөгүүдэй филлоксер гэжэ үбшэ усадхахада айхабтар шухала юм. Уфадахи химзавод үшөө карбин-гербицид гэжэ тон шухаг зүйлые мүнөө жэлдэ гаргажа эхилхэ юм. Бусад гербицидүүдэй хүшэхүрэхэгүй овсюг гэжэ буртаг үбһэ сэбэрлэхэдэ дурсагдаһан бодос сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Мүнөө үедэ Башкири СССР-тэхи гербицидүүдэй хахадһаа ехэнхи хубиие үйлэдбэрилнэ. Уфагай химзаводой шэнэ хүсэнүүдые, Стерлитамагай химзаводой шэнэ түхеэрэлгэнүүдые (1966 ондо хүдэлжэ эхилхэ юм) хараада абалсабал, гербицидүүдые гаргалга 1966 оной эсэс багта 6 дахин ехэ болохо юм.

Тэрэшэлэн Уфа хотын синтетическэ спиртын заводто фенол болон ацетон үйлэдбэрилхэ хүдэлмэри эхилүүтэй байна.

— Энэ дурсагдаһан продуктнуудһаа юу гаргажа болоноб?

— Фенол гэдэгнай пластмасса, гербицид, капролактам гэхэ мэтэнүүдые үйлэдбэрилхэдэ түүхэй эдынь боложо үгэдэг юм. Ацетон гэдэг соо элдэб бодосуудые хайлуулан шэнгэрүүлдэг. Тэрэ хадаа дивинил гаргажа байха үедөө бутилен абахада, мүн эпоксидна дабирхай үйлэдбэрилхэдэ тон шухала эд болодог, тэрэшэлэн нефтиин промышленностьда болон арадай ажахын бусад һалбаринуудта үргэнөөр хэрэглэгдэдэг.

Салават хотодохи нефтехимическэ комбинадай ажалшад мүн лэ угаа ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ эхилэнхэй. Эндэ сероводород болон углекисла газые ариглан сэбэрлэхын тула ородог эталонамин гэдэгые үйлэдбэрилхэ тусхай барилга дүүргэгдэжэ байна. Салавадайхид байгша оной түрүүшын хахадта дурсагдаһан продукциие үгэжэ эхилхэ юм. Хоёрдохи хахадтань СССР-тэ анха түрүүшынхиеэ оксосинтезэй аргаар абтаһан бутилова спирт гаргахэ предприятинуудые ашаглалгада оруулха юм. Тус спиртнүүд, хэнэйшье мэдэһээр, хайлуулан шэнгэрүүлхэ бодосуудые, пластификатарнуудые болон бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэдэ шухала болодог юм.

Мүнөө үедэ нефтиин промышленность болон арадай ажахын бусад һалбаринуудта эрхим хайлуулагша имагтал ацетон гэжэ тоологдоно. Салавадайхид бүри һайн тиимэ бодос — метил-этилкетон гэдэгые 1965 оной эхин багта Советскэ Союз дотор анха түрүүшынхиеэ үйлэдбэрилжэ эхилхэнь.

Тэрэшэлэн салавадайхид ехэ температурада шатадаггүй органическа бодос — дитолилметан гэдэгые орон дотороо анха түрүүшынхиеэ мүнөө жэлдэ гаргажа захалха юм. Харин ерэхэ жэлдэ каучук абалгые хүнгэдхэжэ үгэдэг додецилмеркантан, тоһоной шанар һайжаруулдаг полиизобутилен гэдэг үнэтэ бодосуудые үйлэдбэрилхэ.

Салавадай нефтехимиин комбинат хүдөө ажахые хангахын тула аммиак, мочевинэ, бүри ехээр гаргаха, 1963 оной жэшээгээр 1966 ондо аммиак 5 дахин, карбамид 13 дахин ехээр үйлэдбэрилхэ.

Башкириин промышленна томохон гуламтануудай нэгэн — Стерлитамак хотын химигүүд угаа ехэ юумэ бүтээхэ байна. Тэндэхи завод химиин хилээмэн гэжэ алдаршаһан каустическа содо болон хлор гаргажа эхилхэ юм. Тэрэшэлэн ацетилен, этилен үгэхэ. Мүн ацетилен, хлор хэрэглэжэ, хлорвинил болон полихлорвинилова дабирхай үйлэдбэрилөөд, тэдэнээ полихлорвинилова пластик, винипласт, винилит гэдэг үнэтэ пластическа бодосууд болгон хубилгажа шанаржуулха юм.

Юрэдөө Стерлитамагай химзаводой шэнэ эдүүд угаа олон янзын байха юм. Тооложо хэлэхэньшье бэрхэтэй. Зүгөөр тон лэ үнэтэ зүйлнүүдыень дурдаял даа. Гербицид болон бусад хорото химикадуудые үйлэдбэрилхэдэ хэрэглэгдэдэг трихлорэтилен, монохлоруксусна кислота, хайлуулагшын «үүргэ» бэелүүлдэг дихлорэтан, хлорой этил; карбомол гаргахада органическа синтездэ ородог этилендиамин гэдэгүүдые үшөө нэрлэмээр. Энэ карбомол гэдэгые хэрэглэжэ, текстильнэ промышленность уршалаатадаггүй пумаажан бүд гаргаха юм.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Башкириин химигүүд арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ шухала хэрэгтэй продуктнуудые хэм хэмжүүрэйншье, ассортиментыншье талаар элбэг ехээр үйлэдбэрилдэг болохын тула бүхы хүсэ шадалаа бүрин гүйсэдөөр элсүүлнэ. Ехэ химиие хүгжөөхэ гэһэн бүхэсоюзна зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ Башкириин химигүүд горитойхон хубитаяа оруулжа байнхай.

В. ЕРАНОСЬЯН,
бэшэжэ абаба.

ҺОНИРХОМООР ЛЭ

Нэгэ мянган костюмай бүд нэхэхын тула 50 толгой хониной ноохон хэрэглэгдэнэ. Харин 1 тонно газһаа 3 мянган метр торгон бүд гаргажа болоно.

* * *

Гансахан тонно газһаа 400 килограмм этиловэ спирт үйлэдбэрилдэг. Харин тиимэ хэмжээнэй спирт гаргахын тула 100 пүүд ороо һо таряа хэрэглэдэг хаям.

Ургамалай нэгэ тонно каучук абахын тула табан хүн түхэреэн жэл соогоо хүдэлжэ, каучугай 3 мянган модо ханадаг юм. Харин тонно хэмжээнэй синтетическэ каучук үйлэдбэрилхэ гэбэл, химиин комбинадай 5 хүдэлмэришэд оройдоол гансахан үдэр соо хүдэлнэ.

„Шинии хуби заяан миниихитэй ниилэнхэй“

Ширяевай хэлэдэг ёһоор лэ комбинадай үльгэр туужые бэшэжэ болохол байна... Наһаараа сасуутан бэшэшье һаа, сүтаа ажабайдалай үргэн замда гараа хаям. Басыр Шарипович предприятиин түрүүшын ээлжээниие ашаглалгада оруулалсаа (тиихэдэ минии лэ содын завод гэжэ нэрэтэй юм һэн), оньһото машина жолоодожо һураа. Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэн болоод байхадаа, энээндээ бусадшье нүхэдөө һургаа.

Һүүлшын хоёр жэлнүүд комбинадай намтарта болон Ширяевай ажалай дэбтэртэ шухала тэмдэг бэшүүлээ. Содо үйлэдбэрилгын хоёрдохи ээлжээн ашаглалгада ороо, компрессиин хоёрдохи цех хүдэлжэ эхилээ тэндэ дүй дүршэл ехэтэй Басыр Шариповичые томилоо. Тэрэ гэһээр лэ саг үргэлжэ ахалагша машинистаар хүдэлһэн нүхэр Ширяев предприятиин урган хүгжэһэнэй хамаг үйлэ хэрэгүүдтэ бодотоор хабаадалсаа.

Тэрэ гэһээр лэ нүхэр Ширяев түрэл цехээ орхингүй хүдэлөө. Гэбэшье ажабайдалдань мартагдашагүй нэгэн ушарал хүдэлжэ байһан газарһаань ондоо тээшье һаа тохёолдоо һэн. Энэньшье өөрынь дура зоргоор болоогүй. Юуб гэхэдэ, тэрэниие комбинадайнь партийна эмхи КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумдэ хабаадалсахыень томилжо, айхабтар ехэ этигэл найдабари үзүүлээ бшуу.

Нүхэр Ширяевай оньһон машинанууд мүнөө үедэ замхашагүй һайхан дуугаа заашье залираанагүй. Булта — «элүүр энхэ гү», олоной хоорто «оһол тоно, эндүүрнэгүй» гү даа. Үйлэдбэриин гол амин зүрхые тогтоожорхёо һаа, бусад цехүүд булта зогсошохол... Үгы даа, үгы. Бригадань оһол аварида орохо гээшые огто мэдэнгүй хүдэлдэг юм. Машинистнуудынь одоол айхабтар үнэн шударгы, ажалша хүнүүд. Иимэнүүд лэ байхадань ямаршье хүлеэгдээгүй ушарал тохёолдохогүй бшуу.

Бригадирайнгаа үйлэдбэри дээрээ ерэхэтэйнь сасуу дүрбэн тээһээнь дүрье табилдан тойрошобо. Мария Шавыкина, Альберт Дунюшкин, Зоя Егорова, Иван Волков гэгшэд урдаһаань ехэ баяртайгаар ерэбэд. Хамта хүдэлдэг нүхэдынь бригадираа нигэжэ угтаба ха юм...

Москвагаар һара үлүүтэйхэн ябаад лэ Басыр Шарипович цехтээ бусажа ерээ. Тиихэдээ ехэ ондоо болошоһон янзатайгаар, бүри томоотой болоһон түхэлтэйгөөр үзэгдөө бэлэй.

Эндэ компрессорнуудаа дэргэдэ өөрөө Ширяев, мүн тэрээнэй нүхэд бүри оролдосо, харюусалга ехэтэйгээр жагсан ажалланад... Цехүүдһээ технологическа колонно руу тэдэнэй бүлэжэ оруулһан газһаань эсэсэй эсэстэ бэлэн содо үйлэдбэрилэгдэжэ, арадай ажахын олохон һалбаринуудта, хилын саанашье эльгээгдэнэ хаям.

Машинистнууд эмхитэй һайнаар, эршэмтэй шударгыгаар ажаллана. Тэдэнэй ажал хүдэлмэриие процентээр сэгнэжэ харуулхын аргагүй. Гэбэшье, продукциие элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилхэдэ тэдэнэй хүдэлмэри түрүүшын эрхэ нүхэсэл болоно хаям даа.

Хүдэлмэрингөө хубсаһа һэлгэбэшье Б. Ш. Ширяев гэртээ абаһаар ошоногүй... Тэрэ партийна, профсоюзна болон бусад даалгабаринуудые дүүргэжэ үлэнэ. Энээндээ баһал бүхы сэдьхэлээ үгэжэ оролдодог. Тиигээд лэ... тиигэһэн лэ хойноо амархаяа ошоно, комбинадайнгаа байра байдалые дахинаа эрьен хаража:

«Шинии хуби заяан минии хуби заяантай ниилээ», — гээд баяртайгаар шэбэнэн алхална.

В. БИКМЕТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Ш. Ширяев.

Түрүүшүүл — үүсхэлшэд

Химиин шэнэ түхеэрэлгэнүүдые болзорһоонь урид ашаглахын түлөө мүрысөөн үргэдэнэ

...шкири хадаа орон дотор химиин түлөө тэмсэлэй түрүүргэдэ жагсанхай. Гансахан үнгэрэлэй хоёр жэлэй турша ...р тэндэ химиин 30-аад ...ганууд ашаглалгада ...о. Үнгэрһэн жэлдэ Башкириин барилгашад болон хи...гууд КПСС-эй ЦК-гай бо... СССР-эй Министрнүүдэй ...дэй үмэнэһөө хоёр дахин ...шалгада хүртэбэ.

...4—1965 онуудта бүри ехэ ...гонууд шиидхэглэхэ юм. ...дээ түсэбтэ долоон жэ...үлөөшэ хоёрхон жэлэй ... дотор химиин хэдэ ... томо барилганууд хү...э эхилхэ. Энэнь партиин ...а Башкириин ажалша... бодото харюу болохо юм. ...химиин промышленностиин ... предприятинуудые бол...оонь урид эрхим шанартайгаар ашаглалгада оруулхын түлөө социалис мүрысөөе 1964 ондо эхилхэ гэһэн дурадхал оруулжа, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэреэр зоригжоһон нүхэд А. Анохиной, С. Сафаргадеевэй, М. Хаковай, С. Полюдовай, С. Булякуловай, Г. Батыршинай түрүү бригаданууд болон Н. Нискубинай, Н. Ревын, С. Еременой, М. Галиулинагай хабсаргагшадай бригаданууд шэн баатарлигаар ажаллажа байна.

Партиин обкомоор тэдэнэй үүсхэл һайшаагдажа, бүхы республика дотороо үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

Ороной ажахыда хими нэбтэрүүлхэ агуу ехэ программые бодотоор бэелүүлхын түлөө хүдэлөөн энэ шэнэ жэлэй эхилхэһээ улам эршэдэнэ.

Стерлитамагай заводой хүдэлмэришэд технологиие тааруулан табижа, ашаглалгада оруулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аппаратчигууд (зүүн гарһаа) Кузьма Иванов, Амир Валиев, Александр Андрейчиков, Зуммара Ишмухаметова болон Миннивали Хисамов гэгшэд ажал дээрээ байнад.

Уфагай синтетическэ спиртын завод. Башкириин нефтехимиин хүсэ ехэтэ предприятинуудай нэ... болонхой.

Хүршэ байдаг нефть шанаржуулдаг заводуудһаа абтаһан газ тэрэ завод хэрэглэнэ. Тэндэ эти..., бутилова спиртнүүдые, метилстирол, полиэтилен болон бэшэшье продукци гаргана. ...хан фенолой болон ацетоной олон цехүүдэй барилга хэжэ дүүргээ. Газ хэрэглэжэ спирт гар..., жэл бүри хэдэн зуугаад мянган тонно ороо һо таряа болон хартаабха арьбалха арга олгоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бутилова спиртын цехэй компрессорнэ зал.

ТОО, БАРИМТАНУУД

△ Үнгэрһэн табан жэлэй турша дотор (1958—1963 онуудта) Башкиридахи химиин промышленностьда капитальна мүнгэ һомололго 400 МИЛЛИОН ТҮХЭРИГ тухай болоһон байна.

* * *

△ Һүүлшын жэлнүүдтэ Башкирида үйлэдбэрилэгдэһэн синтетическэ спиртнүүдэй, каучугай, тоһолиг кислотануудай аша туһаар 200 миллион гаран пүүд ороо һо таряан, 50 мянга гаран тонно эдеэ хоолой өөхэ тоһоной зүйлнүүд алмагдаһан байха юм.

* * *

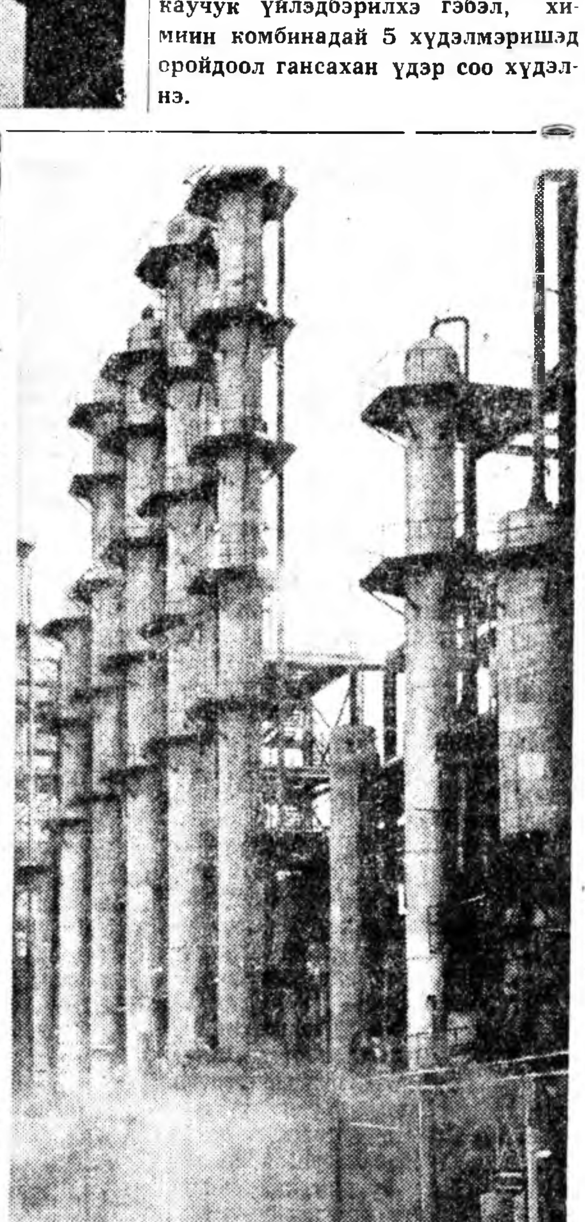
△ Түсэбтэ долоон жэлэй һүүлшын хоёр жэлэй турша дотор Башкирида химиин промышленность хүгжөөхэ хэрэгтэ 300 МИЛЛИОН ТУХАЙ ТҮХЭРИГ һомолхоор хараалагдана.

* * *

△ 1965 оной бүхэсоюзна үйлэдбэридэ Башкириин хубитань хэды байхаб гэхэдэ, этиловэ спирт 22 процент, фенол 23 процент, бутанол—20 гаран процент болохо юм. Эгээ мүнөө үедэ бүхэсоюзна үйлэдбэриин полиэтиленэй 50 процентыень, гербицидүүдэй ехэнхи хубинь гансахан лэ Башкирида гаргагдана.

* * *

△ 1966—1970 онуудта химиин промышленностиин юрэнхы ургалта 3 дахинһаа үлүү ехэ болохо юм. Тиихэдээ синтетическэ каучугай үйлэдбэрилгэ 3 дахин, полиэтиленэй —4 үлүү дахин, бутилова спиртые үйлэдбэрилгэ 2 дахин ехэдхэгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Стерлитамагай заводой түхэрээлгэ.

А. ВИНОГРАДОВАЙ фото.

„Советская Башкирия“ газетын хүдэлмэрилэгшэдэй бэлдэжэ эльгээһэн хуудаһан

Манай интервью

ДООШОЛУУЛАГДАҺАН СЭНГЭЭР...

«Эн ша оной мартын 15-һаа радиоприёмник болон радиолонуудай худалдагдаха гүрэнэй сэн дунда зэргээр 15 процентээр доошолуулха» гэһэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэрие оронoймнай бүхы ажалшад һайшаан угтаһан байна.

Манай корреспондент Улаан-Үдэ городой «Универмагай» болон лектромагазинай радиоприёмник, радиолонуудые наймаалдаг таһагые даагшадтай хөөрэлдэжэ, иимэ мэдээсэл абаба.

Радиоприёмник болон радиолонуудые наймаалдаг электромагазинай эрхилэгшэ **Матвей Петрович Халтаев:**

—Коммунис общество байгуулжа эхилһэн манай ороной ажалшад парти, правительствынгаа гаргаһан шиидхэбэри, тогтоолнуудые халуун зүрхэнһөө һайшаан дэмжэдэг, баяр баясхалан хүргэдэг һаб даа. Мүнөөшье радиоприёмник, радиолонуудай худалдагдаха гүрэнэй сэн доошолуулха гэһэн шиидхэбэри хүн бүхэнине баясуулна. Манай магазин үдэрэй арба нэгэн часһаа нээгдэдэг юм. Тиимэһээ хүнгэн сэнтэй болоһон радиоприёмник, радиоло абаха дуратайшуул магазинай нээгдэхэһээ урид олооршо сугларна. Биднэр хямда сэнтэй болохоор хараатай радиоприёмник, радиоло болон бусад зүйлнүүдэй сэнгые дахин дахин тоолоҗо үзөөд, хуушан сэнгынь 15 процентээр доошолуулжа, магазиндаа гаргаабди.

—Доошолуулагдаха сэнтэй хэды зүйлнүүд танай магазинда табигдаа хаб?

— Бүхы доошолуулагдаһан сэнтэй хэрэгсэлнүүд гэхэдэ, аяар 32 зүйл болоно. Жэшээнь, урдань гүйсэгүй болоод, магазин соо хэбтэдэг «Эстония-3» радиоло сэнгээ доошолуулагдаһан түрүүшынгээ үдэр наймаалагдашоо. Тус радиоло хуушан сэнгээрээ болоходоо 299 түхэригэй байһан һаа, 241 түхэриг 50 мүнгэтэ болоһон байна. Мүн «Кама-61», «Факел» гэһэн радиолонууд, «Муровец» гэжэ радиоприёмник тэрэл үдэртөө наймаалагдаһан байха юм. Энээнэй хажуугаар, жаахан (хармаанай гэдэгбди) радиоприёмнигуудые хэдэг Ригын заводой «Гауя», «Ласточка» гэдэг приёмнигууд олоороо наймаалагдана. Сэхынь хэлэхэдэ, сэнгээ доошолуулагдаһан эдэ зүйлнүүдые городоймнай ажалшад ехэ олоороо ерэжэ абана. Үнгэрһэн дүрбэн үдэрэй туршада манай магазин гурба мянгаһаа дээшэ түхэригэй радиоприёмник, радиоло наймаалһан байна.

«Универмагай» культтоварнуудые наймаалдаг таһагай ахалагша наймаашан **Зоя Прокопьевна Кувыкина:**

—«Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар» болодог һайн һайхан мэдээсэл—СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан шиидхэбэри хүн бүхэнине баясуулжа, баяр дээрэнь баяр асарһан байна. Манай таһагай хүдэлмэрилэгшэд түрүүшын үдэр доошолуулагдаһан сэнтэй радиоприёмник, радиоло наймаалхадаа хэзээ хэзээнэйхиһээ олон юумэ худалдаһан байгаабди. Хямда сэнтэй болоһон радио хэрэгсэлнүүдэй дундаһаа 57 түхэригтэ хүрэтэрөө доошолуулагдаһан «Югдон» абаха дуратайшуул олон байгаа. Урдань тус радиоло 78 түхэригтэ байхадаа балайшье гүйсэгүй байдаг һэн. Харин сэнгэй доошолуулагдаһан түрүүшын үдэр табан тиимэ радиоло наймаалагдаа. Нэгэ үдэр соо наймаалагдаһан радио хэрэгсэлнүүдэй юрын үдэртэ наймаалагдаһанда орходоо һураггүй олон байгаа. «Латвия» гэжэ радиолодо дуратайшуул бүри олон болохо хараатай. Юуб гэхэдэ, энэ радиоло наймаанда гаргагдаһан үдэртөөл дууһашадаг байһан. Мүнөө 5 түхэриг 75 мүнгэтэ болоһон энэ радиоло бүришье олон эзэтэй болохонь дамжаггүй. Тэрэшэлэн «Рекорд» гэжэ радиоло баһал хүч зоной дура зоригые эзэлжэ шаданхай. Хуушан сэнгээрээ 64 түхэриг 40 мүнгэтэ байһан тус радиоло мүнөө 57 түхэриг 50 мүнгэтэ болоо ха юм. Тиихэдэ радиоприёмнигууд сооһоо «Рекорд» ехэ таарамжатай юм. Мүн «Мир», «Ласточка», «Атмосфера» гэһэн радиолонууд хээрэ аян замда ябаһан ажалшадай хэрэглэхэдэ таатай зохид. Энээнине илангаяа спортсменүүд олоор худалдажа абана.

—Зунай үедэ нэгэшье үдэр гэртээ байдаггүй биднэр «Сокол», «Серенада» гэһэн жаахан радиоприёмнигуудые аян замдаа абажа ябадагбди. Мүнөө эдэнине манай геологуудай бригада, парти бүхэн абажа байна,—гэжэ Буряадай геологуудай управлениин геолог нүхэр Кибанов хөөрэнэ.

Доошолуулагдаһан сэнтэй радиоприёмник, радиолонуудые наймаалдаг городой, хүдөөгэй магазинууд эдэ үдэрнүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ульгам түргэнөөр ажаллажа, арад зондоо шухала хэрэгтэй болодог радио хэрэгсэлнүүдые наймаалжа байнхай.

Хүдөөдэхи хүгжэмэй һургуулида

Барагдашагүй гэхээр ута Бэшүүр тосхоной гол үйлсын эгээл дундуурхи нэгэ шэнээргэ гэрэй хажуугаар гарахада, сонхын нээлгээтэй шагаабаряар прагуу хүгжэмэй зэдэлхэ абяан үдэшэ, үглөөшье таһардаггүй.

Энэмнай хадаа Бэшүүрэй хүүгэдэй хүгжэмтэ һургуули гээшэ.

Мүнөө энэ һургуулиин үүдэ татажа оробобди. Нэгэ һаруул уужам таһалга соо хэдэн багахан хүбүүд бэеһээ томо гэхээр баян баринхай, бардаатай хонгёо хүгжэмэй аялга гарган наадажа һуунад. Хараха янзада һаял арба наһа хүрэжэ ябаһан нэгэ жаахан, буржагар шарахан хүбүүн ехэл ханалгатайгаар наадана. Теэд хүбүүнэй бишыхан хурганиудынь баянай бирсагар олон шагтануудд дээгүүр нугархай хурданаар гүйжэ үгэнэгүй, уянгата хүгжэмэй аялга абяаниинь үшөөл гаража биранагүй хаш. Мүн нүгөөдэ таһалга соонь хоёр басагад баһал ямар бэ хүгжэмэй абяа холбохо һанаатай, фортепьянын клавишануудые тоншоно, дарана, оролдоно.

Энэньшье ойлгосотой ааб даа. Эдэ ерээдүйн хүгжэмшэднай һаял арба наһа хүрэжэ ябаһан үхибүүд ха юм. Тухандаа хүрэхэдөө, эдээн сооһоо Эхэ орон, арад зондоо суурхаха бэлигтэй бэрхэ хүгжэмшэд, дуушад үрган гараха аалам, хэн мэдэхэб? Гарахашье байха. Коммунизм байгуулжа байгаа манай нарата һайхан сүлөөтэ Совет орондо эрдэм мэргэжэл, оюун бэлигэй бадарха, һалбарха барагдашагүй ехэ арга боломжо биил.

Урдань дасан-церк… бэшэ ондоо юушьегүй… һан Бэшүүр мэтэ заха… рай һуурин, тосхонуу… руул гоё һургуули, б… текэ. Соёлой байшан… зэргын гуламта дүүрэ… лоо. Мүнөө тэндэхи т… шад-шэмээшэгүүд, м… буряадуудай үри хүүг… дэм ном, хүгжэм дуунд… ража, ёһотойл гэрэлтэ… хан коммунизмын үедэ… һууха алин тэгшэ мэргэ… тэй хүнүүд болохонь…

— Манай хүгжэмэй… гуулида 100 шахуу… гаяа хүгжэмдэ дуратай… лигтэй үхибүүд һурал… Бидэ Бэшүүр тосхо… гадна, Шэбэртэ нютаг… жо, неделидээ 3 дахин… жэмэй хэшээл үнгэргэн… —гэжэ һургуулиин ди… тор И. Г. Климов хөө…

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ле…градай консерватор… студентка, фортепья… багша М. В. Бада…ева 1-дэхи классай… рагша Надя Тюрюх… вада заажа байна. 2. һу… шад Дуся Афанасьева… ша Афанасьев хоёр ба… И. Г. Климовэй хүтэлбэ… баян дээрэ наадажа һу… на.

М. Намжилова
фототекс…

УТАҺААР БАРИҺАН ҮБҺЭНЭЙ ХОРЁО

Үүр хираалжа байхада урдаһаам шогшуулаад, үбсүүндээ хүрэмэ ута сагаан һоёо һахалтай үбгэн хүрэжэ ерэбэ. Үнинэй танил хэоэртэй, намай харамсаараа миһэрээд, морёо татаба.

— Наашаа ерэ. Һуу. Хөөрэлдэе, — гэжэ урагша хойшогүй дуугараад, һахалдаа няалдаһан мүлиһэ хоёр гараараа сүлөөгүй унагаажа эхилбэ. Мэндэшэлһэнэй һүүлээр энэ танигдаагүй үбгэнэй шарга дээрэ һуубаб.

— Яагаа һайн буутайбши, иимэ ангуушантай үнинэй уулзажа ядаад ябанаб, — гэжэ һөөл олзуурхаһан түхэлтэйгөөр дуугараад, нютаг хаанахиб? — гэжэ асуугаа һэн.

— Улаан-Үдэһөө мүнөө һаяхан ерээб. Та хаанаһаабта? — гэжэ андалдаанай асуудал табибаб.

Ехэхэн гашуудалда ороһон хүн шэнги дороһоо абажа нэгэ дахин һанаа алдаад,—энээхэн Зөөхэйтын адагай хониной отарын ахалагша хонишон гээшэб. Манай отарада гэжэ Зөөхэйтын эхинэй ойн забһарта гурбан һүри үбһэ совхознай таһалжа үгэһэн юм. Теэд һүни бүри хори, гушан буга ерээд, үбһэнэймнай хахадые эдихэһээ гадна, дороо гэшхэжэ, хохир шорой болгоод байна. Һанаа үнөөндэ хатажа, ядахадаа хороной хорон гэжэ һүритэй үбһөөэ һахижа хоноод ябанаб. Теэд үбгэржэ ябаһан хүндэ үбэлэй янгяа хүйтэн гээшэмнай гайтайхан байна. Харин ши, залуу нүхэр, ангай олон газарта ерэбэ байнаш. Олзотой омогтой бусахашни лаблай. Һанаһан хүнтээ уулзаба хаб гэжэ ехэ хүхюун байнаб, — гэжэ хэлээд, ангууша хүнэй һанажа ябаһан һанал сэдьхэлдэ таарама зүгөөргүй зохидхон юумэ хэлэбэ хаб гэһэн хэбэртэй минии нюур алдангүй хараад байба.

— Ажал хэхэ дурагүй хүн үбһэ хулһаа хото хорёогүй орхёод, үхэр мал, ан гүрөөһэндэ эдюулжэ байгша,—гэжэ наадан һагад 'хэлээд орхибоб.

— Үхэр мал энэ багта дүтэ нааша үгы. Зөөхэйтын эхинэй ой соо үни холоһоо хойшо үбһэ сабшаад, хорёолхо зан маанарта байгаагүй юм, — гэжэ тэрэм харюусаба.—Бүри һаянай эдэ буганууд олон болоо. Хоёр гурбыечь хороожо үгыш даа. Һэбһэ шабааһа үзөө һаа, һая наашадаа үзэгдэхөө болихо һэн.—гэбэ.

— Буга бариха тусгаар зүбшөөл байдаг. Тиимэ зүбшөөл намда үгы. Харин боро гүрөөһэ барихха зүбшөөлтэйб,—гэжэ хэлэжэ дууһаадүйдэм — совхозой һүрэг малай туража үхэхөө байхада туһалалсаха аргаа бэдэрэлсэхэгүй, ши, иихэдээ, юун гэһэн амитамш, — гэбэ.

— Ямар тэнэг хүн шамайе зэмэлбэ гээшэб. Буугай хараа хаража шадаха һаа, өөрөө бултыень сүмэр буудаха һэм, — гэжэ һөөл сортоотойгоор ганираад. хара ямаан дахаяа барбагануулаад, шарга дээрээ бодошоо һэн.

— Үбгэн баабай хүлисэгты. Та өөрөө мэдэнэ ёһотойт. Хуули тогтоол гээшэмнай хэнһээшье ахa. Зүгтөө, үбэлэй ханхинама хүйтэн соо үбһэ һахижа хонохогүйитнай түлөө нэгэ оньһон арга заажа үгэһүү, — гэбэб.

Намда ехээр голхорһон хэбэртэй, холо байһан хадын оройгоор хараад, хоёр нюдөө сабшалхаашье болёод һуутараа, — хэлыш, — гэжэ бүдэхеэр бүрд гээ һэн. — Метр хахад утатай бургааһа, нарихан модо хухалжа асараад, үбһөө тойруулаад, холо холохон хүнгэрэг руу зоохобди. Оёдолой машинын хара үнгэтэй утаһа, газарһаа дээшэ нэгэ метр үндэртэйгөөр тэдэ зооһон мододтоо татажа торгоогоод. утаһанайнгаа үзүүр холбожо, түхэреэн хорёо болгохот.

Ан гүрөөһэн үдэр үбһэндэ ородоггүй, һайсахан харанхы болоһон хойно ерэдэг. Хэдышье харанхы байгаашье һаань, хоёр, гурбан алхам газарһаа утаһан хорёоемнай заал һаа харадаг. Хиидэ татаатай байһан утаһа харамсаараа элдэб янзын занга. хабхаан зүүгээтэй байна гэжэ муу һанаархаад, гэдэргээ бусадаг, — гэбэб.

— Энээнэй урда энэ хорёомнай туршагдаһан юм гү, али энээхэн үбгэниие мэхэлээд, өөрһөө холодхохо гэжэ бодобо гүш?

— Жэжэхэн улаахан бүд (зурам) утаһанда уяад, шоно, үнэгэнэй байһан бүлэг модо тойруулаад татажархихада. тэдэ амитад утаһа дабажа оройдоошье гарадаггүй. Иимэ дүршэлтэй ангуушад Украина, Кавказ, Казах нютагуудаар бии гээшэ.

— Буга шоно хоёр илгаатай бэзэ? — гэжэ енгүүтэйгээр һураа һэн.

— Ан бүхэн айдаг гэжэ хэлээ бэлэйлби, ойлгоогүй болоно гүт? — гэбэб.

—Наашаа, шаргада һуу. Манайда ошожо утаһа асараад, үбһымнай тойруулжа хорёо бария, — гээд харюу хүлеэнгүй ябахаа забдаба.

Болоһон ушар

— Хүлисэгты, арга хурга заажа үгөөб. Өөрөө бүтээхэ болоот, — гээд, ошохо зүг руугаа хараад орхибоб. — Мяханда хэрэгтэй болоо һаа, минии газааһаа нэгэ хони абаашаарай. Үбһэмни олон хониной сэнтэй. Һуу гэнэб, — гэжэ захираад. морёо шабхадаад, хатаргаа һэн.

Уданшьегүй утаһан хорёо барижа дүүргээ һэмди. Үдэ һаран болонхой, үглөөнэй агнуури хосороод байгаа һэн. Одоошье энэ үбгэнһөө холодохом гэжэ бодоод, буугаа үргэлөөд, баяртай гээд, баруун зүг шэглэжэ, түргэхэн алхалаад орхибоб.

— Бай гэнэм. Утаһан хорёонойм үнэн худал хоёрые үглөө үглөөгүүр шалгахабди. Манайда ошожо хоноё,—гээд үгэ дуугаргангүй абаад гэртээ ябашоо һэн. «Хэлэнэй ута хүзүү орёохо, хормойн ута хүл орёохо» гэһэнтэй адли шадаха соогоо туһа хэхэ гэжэ ябатараа «плендэ» орошоходо балайшье һайн бэшэ һэн. Үбгэн хүнэй урдаһаа юун гэжэ шэрүүн үгэ дуугархабши. Үгыень дуулаад ябаа һэм.

Харин үглөө үглөөгүүрынь үзэхэдэмнай һүниндөө буганууд олоороо ерэһэн аад, утаһан хорёоемнай хараад, оро хираагүй ошоһон байжа, тэрэ үгбэн яһала ехээр баярлаа һэн.

Абида АРСАЛАНОВ.

— Тоо тоолоҗо һурая
— Би тоо тоолоҗо шадахаб!

Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

Хэмэл одон табигдаба

НЬЮ-ЙОРК, мартын 19. (ТАСС). Газарые тойрон дабшаха «Эсплорер-20» гэжэ хэмэл одон Кеннедиин нэрэмжэтэ (Флорида штат) хушуун дээрэһээ мүнөөдэр табигдаа гээд АП агентство мэдээсэнэ.

«Ионосферые шэнжэлхэ» зорилгоор хэмэл одон табигдаа гээд Аэронавтикын болон замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын талаар национальна управлениин түрүүлэгшэ мэдүүлээ.

Хэмэл одоной замда гараһан, гараагүй тухай мүнөөдөө мэдээсэгдэнэгүй.

СЭРЭГЭЙ ДЕМОНСТРАЦИ

СТАМБУЛ, мартын 19. (ТАСС). Искендрун шадар суглуулагдаһан Турциин зэбсэгтэ хүсэнүүд Кипрэй хилэдэ дүтүүр сэрэгэй демонстрацинуудые хэжэл байһаар.

Сагай уларилай муу байгаашье һаа, Турциин эсминецүүд, уһан доогуур ябадаг онгосонууд, десантна суднанууд оронойнгоо эрье шадарай уһан соо һургуули хэһэн байна гээд хэблэл болон радио мэдээсэнэ.

Далайн-сэрэгэй хүсэнүүд дайшалхы зэһэнги байһан зангаараа гээд «Миллиет» газетэ бэшэнэ.

МАКАРИОС: „Зүб тээшэнь шиидхэхэ зам“

АФИНА, мартын 20. (ТАСС). «Кипр тухай асуудал зүбөөр шиидхэхэ зам Аюулгүйн Соведэй резолюциин нээгээд байһанда заашье һэжэг һанагданагүй. Кипр тухай асуудал шиидхэхэдээ, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Уставтай тааруулха ёһотой,»—гэжэ Кипрэй республикын президент Макариос «Аллаги» гэжэ критскэ газетэдэ мэдүүлһэн байгаа.

Кипртэ Англиин болон США-гай үзэгдөөгүй ехээр хүндөө бууража, Советскэ Союзай улам ехэ этигэлтэй, хүндэтэй болоҗо байһаниие тэмдэглэхэ зуураа, Кипрэй республикын президент иигэжэ хэлээ: «энээнэй шалтагаан ойлгосотой ааб даа. Кипртэ һуудаг грегүүд Кипр тухай асуудалда Англиин болон Америкын табиһан түсэб дээрэһээ дураа гутанхай. Тиихэдэ Советскэ Союз манайхинай хараа бодолые халуунаар дэмжэһэн байна бшуу».

Кипртэ болоһон үймөөндэ Англиин сэрэгүүдэй ямар үүргэ дүүргэһэниие дурдаха зуураа, «Британиин сэрэгүүдэй зарим аяг аашанууд дээрэһээ Кипртэ һуудаг грегүүд дураа гутаһан байна ха юм» —гэжэ Макариос хэлэбэ.

Турциин корабльнууд дахяад далайда гараба

НЬЮ-ЙОРК, мартын 20. (ТАСС). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр үглөөгүүр Искендерун гэжэ портһоо Турциин 7 эсминец болон уһан доогуур ябадаг 2 онгосо һургуули хэжэ буудахаяа гараба гэнэ.

Һүүлэй үедэ Искендерун гэжэ портдо байһан Турциин зэбсэгтэ хүсэнүүд Кипртэ байдалайнь шангадаһан дээрэһээ хэдэ дахин дайшалхы ёһоор бэлэн болгогдоһон байгаа.

Тон ехээр буруушаана

ПНОМ-ПЕНЬ, мартын 20. (ТАСС). Камбоджодо хиналта табиха мартын 19-дэ Кхмерэй тосхониие Урда Вьетнамай самолёдуудай бомбодоһониие болон Камбоджо худар Урда Вьетнамай армиин танкова частиин добтолон ороһониие буруушаажа, Камбоджо тушаа хиналта табиха уласхоорондын комиссида Камбоджын правительство гомдол бариһан байна. Хуулита мэдээнэй ёһоор, Америкэдэ бүтээгдэһэн самолёдуудаар хэрзэгы муухайгаар бомбодогдоһон Кхмерэй тосхондо амгалан һууһан 16 хүн алуулһан, 14 хүн хүндөөр шархатаһан байгаа. Урда Вьетнамай хуурай газарай сэрэгүүд Камбоджын газар худар 6 километр хүрэтэр сүмэрэн оробо гэжэ буруушаалга соо хэлэгдэнэ.

ХИРОСИМЫН ҮНЭҺЭН ТОБОРОГ БОЛГОГДОҺОНИИЕ МАРТААГҮЙБДИ

Японой социалис залуушуулай холбооной түлөөлэгшэ Шойкире Хацуоке гэгшэ АПН-эй корреспондентэй Флоренцидэ уулзаһан байгаа. Буу зэбсэг хуряахын, амгалан тайбан байхын, национальна талаараа бэеэ даанхай гүрэнтэй болохын түлөө Уласхоорондын залуушуулай конференциин энэ городто болохоор зарлагдаһан тушаа Шойкире Хацуоке иигэжэ хэлээ

— Эндэхи залуушуулай гаргаһан үүсхэлые манай тэндэ халуунаар һайшаан угтаа. Япон хүбүүд, басагадай һанал бодолые ойлгохонь бэрхэтэй бэшэ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнда манай арад зоной али тухай ехэ хохидол үзэһэниие бүхы дэлхэй дээрэ мэдэжэ байнад. Атомна бомбонуудай тэһэрхэ аюул зоболонгые үзөөбди. Хиросимын болон Нагасакын үнэһэн тоборог болгоогдоһониие Японой олон түмэн жиирэй хүнүүд сэдьхэл зүрхэеэ үбдэн, мүнөө хүрэтэр һанажа, дурдажа байдаг.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулаpуулхын түлөө тэмсэлдэ энэ конференци яһала ехэ хубитаяа оруулха аабза гэжэ найданабди. Гурбан янзаар ядерна буу зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвада баталагдаһан договор халаа ерээдүйн сагта һанаагаа зобонгүй, амгалан тайбан байха тухай этигэл найдабари түрүүлжэ, энэ зам дээрэ түрүүшын шухала алхам болоһон юм. Мүнөө эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө саашадаа хэмжээ абаха шухала болонхой.

Бүгэдэ ниитээрэ буу зэбсэг хүсэдөөр хуряахын түлөө, нейтральна политика баримталхын түлөө, эзэрхэг түримхэй сэрэгэй бөөгнэрэлгэдэ хабаадахагүйн түлөө арад зонойнгоо эхилһэн үргэн ехэ хүдэлөөндэ Японой залушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Өөһэдөө ядерна буу зэбсэгтэй болохо гэһэн Японой эзэрхэг түримхэй үзэлтэнэй эрмэлзэлгые эрид шууд буруушаанабди.

Японой болоод совет залуушуулай хоорондохи хани барисаань конференциин үедэ бэхижэһэй гэжэ тон ехээр хүсэхэ байнаб,—гэбэ.

И. Бочаров.
АПН-эй корр.

Флоренци.

Ливи эрид шиидэ…

ТРИПОЛИ, мартын 20. (… Ливиин газар дээрэһээ хари… нэй сэрэгүүдые эсэслэн гарга… болзор тогтоохо тухай, мүн… хи сэрэгэй баазануудые ус… тухай, тэрэшэлэн тэдэ гүрэн… баталһан зохихо договорнууд… люулха тухай Ливиин прав… ство США-тай болон Англитай… сээ хэхэнь. Энээн тухай… премьер-министр Махмуд Му… сенадта үшөө дахин мэдүүлб…

Ливи тушаа аха дүү гүрэ… баримталһан хараа бодол… уласхоорондын оршон байдал… билан һэлгэһэн дээрэһээ, б… өөрынгөө газар дээрэхи хари… нэй баазануудые усадхаха… шиидээбди гээд премьер-ми… мэдүүлээ.

169 наһатайдаа…

ПАРИЖ, мартын 20. (… Мүнөөдэр Анкарада зүрхэнэй… нэй ордоһолһон дээрэһээ… Иссек Нине гэгшэ 169 хүрөө… бараба гэнэ. Турциин эгээн… наһатай эхэнэр үхэхэ дээрээ… хэлээ: «Энэ дэлхэйдэ би үшө… ража ута наһа наһалаагүйб» гээд Франс Пресс агентство ха… нэ.

ҮГЭГҮЙ ХЭЛЭН

ҺОНИН ДАА

Атлантиин далайда оршодог Канарска бүлэг аралнуудай дунда Гомеро гэжэ олтирог бии. Эндэ ажаһуудаг зон бүмбэрсэг дэлхэйн арадуудһаа онсо илгардаг. Эдэнэр хөөрэлдэхэдөө нэгэшье үгэ хэлэнгүй, эшхэрэлдээд, бэе бэеынгээ хөөрөөе ойлголсодог юм. Энэ «хэлэниинь» силбо гү, али эшхэрэлдээнэй хэлэн гэжэ нэрэтэй. Испаниин хэлэнэй нэгэ һалоарииһаа үндэһэлһэн түүхэтэй. Юундэб гэхэдэ, Испаниин хэлэндэ эшхэрээн зарим үгэнүүдһээ байтагай бүхэли мэдүүлэл ойлгуулжа шададаг. Эшхэржэ ойлгуулха бодолые мэдэхын тула хэр шангаар, нарихаар гү, али бүдүүгээр, хэды шэнээн саг соо эшхэрнэб гэжэ ойлгохо ёһотой.

Гомерын хүнүүдэй хуругануудаа амандаа хэжэ эшхэрхэдэнь, эшхэрээнэй удха ойлгохогүй хүндэ тэрэнь аяр шара зүһэтэй канарейка гэжэ дууша шубуунай дуугарһан шэнгеэр соностодог.

Гомеро олтирогоор аяншалжа ябахадаа почтодо ошожо, телефоноор хөөрэлдэхэ гэжэ байтарнай, нэгэ эрэ хүн орожо ерээд: «Мүнгэ эльгээдэг бланк эрибэ»— гэжэ англиин эрдэмтэн Бриньер харюусаа һэн. Тэрэ хүн хармаан соогуураа юушьеб даа бэдэржэ оложо ядахадаа, сонхын хажууда ошожо, шанга гэдэгээр эшхэржэрхибэ. Хэдэ минутын үнгэрөөд байхада газааһаа амяа абажа ядаһан хүбүүхэн гүйжэ ерээд, эсэгэдээ авторучка һарбайба. «Иимэ юумэ асарха гэжэ хүбүүнтнай хайшан гээд ойлгобоб?— гэжэ гайхахадамнай. эсэгэнь юрын лэ юумэ тайлбарилжа байһан шэнгеэр харюусаа һэн:

«Пепито, авторучка намда асаржа үгэ гэжэ би эшхэрээ һэм».

Зарим ехэ мэргэжэлтэйшүүл элдэб мэдээсэлнүүдые таба зурһаан километрэй газарта дамжуулдаг. Гомерын юрын зон нэгэ-хоёр километрэй газарта ямаршье һаадгүйгөөр, эшхэрэлдээд лэ хөөрэлдэжэ байдаг.

Хайшан гэжэ энэ «хэлэн» бии болооб. Гомеро олтирог дээрэ олон хада хабсагай, жалганууд, хадаһаа урдаһан түргэн горхонуудай олон дээрэһээ таряашад газараа элдүүрилжэ байхадаа өөһэд өөһэдһөө холо, харагдахагүй далда болошодог дээрэһээ эшхэрэлдэжэ хөөрэлдэхэ баатай болоһон гэхэ. Гомерын хажуугаар оршодог арал олтирогууд дээрэ иимэ «хэлэн» үгы. Имагтал Мексикын үндэр хадада һууриҗаһан нэгэ шахтёрнуудай тосхоной зон иигэжэ хөөрэлдэдэг. Энэ тосхоной зоной узуур угсааган хоёр зуу шахуу жэлэй саана Гомеро олтирогоо орхижо, салин хүлһэ бэдэрһээр ябатараа Мексикэдэ һууриҗаһан байгаа бшуу. Тэдэнэй үг үргэлжэлүүлэгшэдэй түрэл нютагынь аяар холын Африкын эрье шадар байгаашье һаань, энэ гайхамшагта «хэлэн» мүнөө хүрэтэр хүнүүдые харилсуулһаар.

(«Известия» газетын «Неделиһээ» абтаба.)

Капиталай орон-тамын зоболон

Хара һанаата эмшэд

Һаяхан «Франкфуртер альгемейне цейтунг» гэжэ Баруун Германиин газетэ Германиин Федеративна Республикада эхэ бологшодой болон дороһоо үдэжэ ябаһан залуу үетэнэй бэеын энхэ элүүр тухай хүн зониие гайхуулһан тоо мэдээнүүдые тунхаглаба. «Нарайлһан эхэнэрнүүдэй наһа бараһан процент болон үхэнхэй үхибүүдэй түрэһэн тоонь Баруун Германиин гүрэндэ ехэл эшэгүүритэй байна» гээд Кельнын врач Меркель мэдээсэнэ.

Тоо мэдээн дээрэһээ харахада, Баруун Германиин хото городуудта эхэнэрнүүдэй 63 хубинь, хүдөө нютагуудта 92 хубинь бүри нарайлха сагайнгаа тулатар амаралтада гарадаггүй.

Баруун Германиин социал-демократуудай орган «Форвертс» газетын бэшэһэнэй ёһоор, ФРГ-дэ нэгэ жэлтэй болонгүйгөөр үдэр бүридэ 90 гаран хүүгэд үхэнэ.

Иигэжэ үхибүүдэй олоороо үхэдэг байһанай гол шалтагааниинь хадаа эхэнэр зоной ядуу тулюур байдалтай дээрэһээ болоно гэжэ тэрэ газетэ тайлбарилна.

Эхэнэрнүүдые хүдэлмэридэ абаха дээрээ Баруун Германиин баяшуул-эзэд иимэ эрилтэ табидаг юм гэхэдэ, үхибүү түрэхэһөө арсагты, ядахын сагта нарайлха болоһоной шалтагаанаар амаралташье эрихэгүйбди гэһэн уялга абагты гэнэ.

Баруун Германида һуудаг олохон хүнүүд даншье һэжэгтэй эм дом хэрэглэхэ баатай болоно, ушарынь хадаа элдэбын һайрхуу соносхолнууд дээрэһээ хүнүүд юугыньшье ойлгохоёо болинхой.

Лансада бэшэгдээгүй эм дом худалдахые хориһон хуулиин бии байбашье һаань, Бонной гүрэндэ 28 мянга гаран тиимэ элдэбын эм дом ехээр наймаалжа байдаг. «Эди-шэдитэ иимэ эм дом» бүйлуулан бэлдэгшэд өөһэдынгөө наймаанда гаргаһан бараае һайрхажа, һаадгүйгөөр соносхол тараана.

Бүгэдын мэдэһээр, тиимэ эм домой нэгэниинь хадаа «контерган» болоно. Тиигээд тэрэниие эхэнэрнүүдэй түрэхэдэ үбшэниие бууруулхын тулада туһатай юм гэжэ Баруун Германиин хара һанаата эмшэд «һайшаан» дурадхаһан байха юм. Баруун Германида эрэмдэг дутуугаар түрэһэн олон мянган үхибүүд энэ гэмтэ муухай аашын хойшолон болоно ха юм.

Мүнөө ФРГ-гэй правительствын шиидхэбэриин ёһоор, (тиимэ эрэмдэг үхибүүдэй түрэлхидынь эрилтэ табиһан байгаа) гай тодхорто дайрагдаһан хүүгэдые хүл дээрэнь ябуулжа, эдеэ эдюулжэ, унда уулгажа һургаха тусхай һургуули байгуулагдаа.

(АПН).

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын 1964 оной… тын 21-нэй номерой нэгэдэхи… даһанда толилогдоһон «… үүлтэр—һүн булагай эзэн»… түрүү бэшэг доторхи түрү… колонкын 4-дэхи абзацай а… хоёрдохи мэдүүлэл иигэжэ… хые гүйнабди: «Нэгэниинь… Марксын нэрэмжэтэ ко… һаалишан, нүгөөдэнь—Тельм… нэрэмжэтэ колхозой юм».

Редактор
Ц. О. ОЧИРО…

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-…, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологическ… —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00070. Зак. № 266.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной мартын 22.